

HLASY NÁRODA

VOICES OF THE NATION

MĚSÍČNÍK ČESKÉ MISIE V CHICAGU

No 2/2024

Cena \$ 2.50

FEBRUARY 2024

Božská tvář Kristova na byzantských mincích

Byzantské zlaté mince napovídají, kudy putovalo Turínské plátno

Dodnes se v katedrále v Turíně v Itálii uchovává plátno, které křesťanská tradice považuje za plátno, do kterého byl po smrti zavinutý Ježíš Kristus a uložený do hrobu, z něhož třetího dne slavně vstal. Plátno v průběhu staletí putovalo mnoha zeměmi a vědecké výzkumy jeho cestu potvrdily například výzkumem pylových zrněk, která se na něm na různých místech Asie a Evropy zachytila jako prach. Plátno již v prvních dobách křesťanských sloužilo jako předloha byzantských ikon a mozaik a dnešní příspěvek bude pojednávat o jeho spojení s byzantskými zlatými mincemi.

Existují spolehlivé historické údaje o tom, že plátno bylo od roku 57 do roku 524 ve městě Edessa (dnes Urfa v současném Turecku). Tam ho dle tradice donesl jeden z Ježíšových učedníků, zřejmě Juda Tadeáš, aby pomohlo k zázračnému uzdravení krále Akbara V. V Edesse bylo plátno složeno tak, že z něj byl vidět jen obraz Kristovy tváře. Obraz byl nazývaný Mandylyon a byl označován jako „obraz neudělaný lidskýma rukama.“ Podle obrazu v Edesse byl pak Ježíš Kristus zobrazován s vousy, s dlouhými vlasy, s oteklou tváří a vyšpuleným spodním rtem. Tuto podobu nacházíme na ikonách a mozaikách Byzantské říše a odtud se šíří i na západ.

První mince s Ježíšovou podobiznou nechal razit císař Justinian II. v letech 692-695. Byly zlaté a ve dvou velikostech, větší solidus o váze kolem 4 gramů a menší tremissis, který vážil asi jen třetinu. Byly v běžném oběhu a dnes jsou vzácnou položkou numismatických sbírek. Zobrazení Ježíše na těchto mincích se nejvíce blíží obrazu na Plátně.

Dr. Alan a Mary Whangerovi z USA, specialisté na fotografování, kteří se mnoho let zabývali studiem Turínského plátna, hledali míru shodnosti podobizen na dvou z těch velkých mincí s obrazem na Plátně tak, že překrývali polarizované obrazy a počítali shodné body pomocí zavedené kriminalistické metody. Obličej na jedné minci měří od vrcholu hlavy po konec brady 9 mm, na druhé 8 mm. Podobizna na první minci má s obrazem na Plátně 145 shodných bodů. Ta druhá, vyražená jinou raznicí, má 105 shodných bodů. Na obou jsou neuvěřitelné detaily, které nejsou pouhým okem patrné.

Porovnávali také velkou minci, solidus Justiniana II. s jeho menší mincí tremissis, obě z roku 692. Je mezi nimi velká míra podobnosti, více než 140 shodných bodů. Svědčí to o tom, že jsou inspirovány stejným modelem. Přestože podobizna na tremissis vypadá na první pohled neatraktivně a leckdo by si mohl

myslet, že se svému výrobci moc nepovedla, má s obrazem na Plátně dokonce 188 shodných bodů. Zjistili také, že se přesně překrývají některé detaily viditelné na obou mincích jen při zvětšení. Pocházejí tedy zřejmě obě z dílny téhož tvůrce a ten musel být jedním z nejlepších, když dokázal vytvořit tolik detailů na tak malé ploše.

Whangerovi se proto domnívají, že tato tremissis je prototypem mince, jež vznikla, když císař pověřil rytce, aby zhotovil minci, která by se co nejvěrněji podobala obrazu na Plátně, protože věřil, že ten je podobiznou Ježíše, která „nebyla zhotovená lidskýma rukama“. Císař však nemusel být spokojen s výsledkem a rytce pověřil, aby udělal ještě jednu minci, atraktivnější, byť méně přesnou. Všechny další mince jsou totiž stylově podobné té atraktivnější.

Zlaté mince ražené v druhém období vlády Justiniana II., 705-711, mají sice také zobrazovat Ježíše, ale tyto mince jsou hodně odlišné, zřejmě proto, že jejich tvůrci neměli k Mandylyonu přístup. Jedna z mincí z této doby má s obrazem na Plátně jen 15 shodných bodů, což k prokázání identity nestačí. Ti, kteří tyto zlaté mince vytvářeli, totiž pracovali v Cařihradu, ale Mandylyon byl ještě v Edesse, která se mezitím dostala pod vládu muslimů.

Výrobu byzantských zlatých mincí zastavil v roce 726 císař Leo III., který zakázal používat náboženské obrazy, protože se rozšířilo uctívání ikon - obrazů Ježíše a některých jeho následovníků, čemuž se snažil zabránit. Zákaz používání byzantských mincí s obrazem Ježíše trval až do církevního koncilu v Niceji roku 842. Císař Michael pak nechal roku 843 razit solidus s Ježíšovou podobiznou, ale ta se jen vzdáleně podobá těm z prvních mincí z doby Justiniana II. S podobiznou na Plátně má asi jen 20 shodných bodů a postrádá mnoho detailů. Předpokládá se proto, že jejím vzorem byly jiné mince, nikoli samotný obraz na Plátně. Obrazy Ježíše na zlatých byzantských mincích z let 843 až 944 postupně jeví stále více nepřesností a odchylek od obrazu na Plátně.

Pak se ale kolem roku 945 objevil další solidus císaře Konstantina VII., s obrazem Ježíše, jehož 7,5 mm vysoká hlava má s podobiznou na Plátně přes 90 shodných bodů. Tento nárůst věrnosti s podobiznou na Mandylyonu odpovídá jeho přesunu roku 945 z Edessy do Konstantinopole, kde opět sloužil rytci i dalším výtvarníkům jako předloha.

Podle: <https://medium.seznam.cz/>
O tom jak pravděpodobně vypadal
Pán Ježíš Kristus čtěte na str. 19

Solidus, zlatá mince z prvního období vlády císaře Justiniana II. (685-695). První razba má s Turínským plátnem shodných 145 bodů. Solidus má průměr 20 mm a váhu 4,41 gramů. Byl ražen v Konstantinopoli v letech 692-695. Zobrazuje poprsí Krista Pantokratora, který pravou rukou žehná a v levé drží evangelium. Dokola je nápis IHS CRISTOS REX REGNANTUM (JEŽÍŠE KRISTA KRÁLE KRÁLOVSTVÍ). Na druhé straně mince je stojící císař Justinian s křížem v pravé ruce. Nápis kolem zní: D IVSTINIJ AN IUS SERU(S) CHRISTI (Císař JUSTINIAN SLUŽEBNÍK KRISTŮV).

Solidus Justiniana II. Druhá razba má s Turínským plátnem shodných 105 bodů.

Tremissis, zlatá mince Justiniana II. má průměr 15,5 mm a váhu 1,37 gramů. Byla ražena v letech 692-695. Tvář Krista má s obrazem na Turínském plátně dokonce 188 shodných bodů.

Zlatý solidus s Ježíšem z druhého období vlády císaře Justiniana II. (705-711). Obraz Ježíše (vlevo) je již velmi odlišný od Turínského plátna, má jen 15 společných bodů, což k prokázání identity nestačí.

Foto na titulní straně:
Zlatý solidus Justiniana II.
s podobou Ježíše Krista z roku 692

Prošba za pokoru

Ježíši tichý, srdce pokorného,
přetvoř moje srdce podle srdce svého!

Od mé vlastní vůle

- vysvoboď mne, Pane.

Od touhy být uznávaný

Od touhy být milovaný

Od touhy být oblíbený

Od touhy být vážený

Od touhy být chválen

Od touhy být středem pozornosti

Od touhy být žádán o radu

Od touhy, aby se se mnou souhlasilo

Od touhy být chápán

Od touhy být navštěvován

Od strachu před pokořením

Od strachu před opovržením

Od strachu před zastrahováním

Od strachu před pomluvami

Od strachu před zapomenutím

Od strachu před výsměchem

Od strachu před podezíráním

Od strachu před zraněním

Od strachu před opuštěností

Od strachu před odmítnutím

Abych přál druhým, že jsou milováni více než já

- dej, ať toužím, Pane.

Abych přál druhým, že jsou váženější než já

Aby ostatní v očích druhých rostli a já se zmenšoval

Abych přál ostatním, že jsou chváleni a já zapomenut

Abych přál ostatním, že jsou povyšováni a já opomíjen

Abych přál ostatním, že mají ve všem přednost

Abych přál ostatním, že jsou svatější než já,

pokud jsem sám svatý, nakolik to dokážu

Abych se radoval z toho, že jsem neznámý a chudý

- dej mi, Pane.

Abych se radoval z přirozených nedokonalostí
svého těla i ducha

Abych se radoval z toho, že na mě nikdo nemyslí

Abych se radoval z nejpodřadnějších prací

Abych se radoval z toho, že mě nikdo nepotřebuje

Abych se radoval z toho, že se mě nikdo

neptá na můj názor

Abych se radoval z toho, že mě kladou na poslední místo

Abych se radoval z toho, že mi nikdo neprojevuje úctu

Abych se radoval z toho, že mě kárají,

ať spravedlivě či nespravedlivě

Blahoslavení pronásledovaní pro spravedlnost,
neboť jejich je království nebeské.

*Modlitba kardinála Rafaela Merryho del Val
bývalého sekretáře papeže Pia X.*

*Převzato z knihy Roberta kardinála Saraha
Síla ticha proti kultuře hluku*

Tvář Krista na Turinském plátně - pozitiv a negativ

Modlitba k uctění Svaté Tváře

Milý Ježíši,

při svém hořkém utrpení ses vystavil lidskému výsměchu,
stal ses Mužem bolesti. Uctívám tvou božskou Tvář.

Kdysi z ní vyzařovala božská krása a půvab, nyní se podobá
tváři malomocného. Avšak i ve znetvořených rysech
poznávám tvou nekonečnou lásku. Ze všech sil tě toužím
milovat a snažit se o to, aby tě všichni lidé milovali.

Slzy, které tolikrát vytékaly z tvých očí, jsou mi
drahocennými perlami. S láskou bych je chtěl
shromážďovat, abych jejich nekonečnou cenou vykoupil
duše ubohých hříšníků. Ježíši, tvá úctyhodná Tvář mě
přitahuje. Prosim tě, vtiskni do mého srdce obraz svého
božství a daruj mi vroucí lásku k tobě, abych jednou mohl
na tvou Tvář patřit v její oslavené podobě v nebi. Amen.

sv. Terezie z Lisieux

LITURGICKÁ ČTENÍ

1. neděle postní - 18. února 2024

1. ČTENÍ - Gen 9,8-15

Čtení z první knihy Mojžišovy.

Toto řekl Bůh Noemovi i jeho synům: „Uzavírám smlouvu s vámi i s vašimi potomky, a se všemi živými tvory u vás: s ptáky, s veškerou krotkou i divokou zvěří země, se vším, co vyšlo z archy, se všemi živočichy země. Uzavírám s vámi smlouvu: Nic, co má tělo, nebude už zahubeno vodou potopy, už nepříjde potopa, aby zpusťovala zemi.“ Bůh dodal: „Toto je znamení smlouvy, které zřizují mezi sebou a vámi i mezi každým tvorem u vás na budoucí pokolení: Kladu do mraků svou duhu a ta bude znamením smlouvy mezi mnou a vámi. Když nakupím nad zemí mraky a v mracích se objeví duha, vzpomenu si na svoji smlouvu, která je mezi mnou a vámi a mezi každým živým tvorem, který má tělo. Voda už nevzroste k potopě, aby zahubila každé tělo.“

2. ČTENÍ - 1 Petr 3,18-22

Čtení z prvního listu svatého apoštola Petra.

Milovaní! Kristus vytrpěl jednou smrt za hříchy, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás smířil s Bohem. Byl sice usmrčen podle těla, ale podle ducha dostal nový život. V tom duchu šel a přinesl zprávu duším uvězněným. Oni kdysi nechtěli poslechnout, když Bůh v Noemově době shovívavě vyčkával, zatímco se stavěla archa. Jen několik osob, celkem osm, se v ní zachránilo skrze vodu. Voda, která tehdy byla předobrazem křtu, i vám nyní přináší spásu. Ne že by křest smýval špinu z těla, ale vyprošuje nám u Boha, aby bylo čisté naše svědomí, a působí to zmrtvýchvstání Ježíše Krista. On se odebral do nebe, je po Boží pravici a jsou mu podřízeni andělé, mocnosti i síly.

EVANGELIUM - Mk 1,12-15

Slova svatého evangelia podle Marka.

Duch vyvedl Ježíše na poušť. Byl na poušti čtyřicet dní a byl pokoušen od satana, žil tam mezi divokými zvířaty a andělé mu sloužili. Když byl Jan Křtitel uvězněn, přišel Ježíš do Galileje a hlásal tam Boží evangelium: „Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království. Obrátte se a věřte evangeliu.“

2. neděle postní - 25. února 2024

1. ČTENÍ - Gen 22, 1-2.9a.10-13.15-18

Čtení z první knihy Mojžišovy.

Bůh zkoušel Abraháma a řekl: „Abraháme!“ Odpověděl: „Tady jsem!“ Bůh pravil: „Vezmi svého syna, svého jediného syna, kterého miluješ, Izáka, a jdi do země Moria a oběť ho tam jako celopal na jedné z hor, kterou ti označím.“ Když došli na místo od Boha určené, Abrahám tam vystavěl oltář, narovnal dříví, svázal svého syna Izáka, a položil ho na oltář, nahoru na dříví. Pak vztáhl Abrahám ruku a vzal nůž, aby zabil svého syna. Ale Hospodinův anděl na něho zavolal z nebe: „Abraháme, Abraháme!“ Ten se ozval: „Tady jsem!“ Anděl řekl: „Nevztahuj svou ruku na chlapce a nic

mu nedělej, neboť nyní vím, že se bojíš Boha, když mi neodpíráš svého syna, svého jediného syna.“ Abrahám pozdvihl své oči, a hle - za ním beran, který se chytil za rohy v křoví. Abrahám šel, vzal ho a obětoval jako celopal místo svého syna. Hospodinův anděl zavolal na Abraháma podruhé z nebe a řekl: „Při sobě samém přísahám - praví Hospodin - že jsi to udělal a neodepěl jsi mi svého syna, svého jediného syna, zahrnu tě požehnáním a rozmnožím tvé potomstvo jako nebeské hvězdy, jako písek na mořském břehu, a tvé potomstvo se zmocní brány svých nepřátel. V tvém potomstvu budou požehnány všechny národy země za to, že jsi mě poslechl.“

2. ČTENÍ - Řím 8, 31b-34

Čtení z listu svatého apoštola Pavla Římanům.

Bratři! Je-li Bůh s námi, kdo proti nám? Když ani vlastního Syna neušetřil, ale vydal ho za nás za všechny, jak by nám s ním nedaroval také všechno ostatní? Kdo vystoupí se žalobou proti Božím vyvoleným? Bůh přece ospravedlňuje! Kdo odsoudí? Kristus Ježíš přece zemřel, ano i z mrtvých vstal, je po Boží pravici a přimlouvá se za nás!

EVANGELIUM - Mk 9,2-10

Slova svatého evangelia podle Marka.

Ježíš vzal s sebou Petra, Jakuba a Jana a vyvedl je na vysokou horu, aby byli sami. A byl před nimi proměněn. Jeho oděv zářivě zbělel - žádný bělič na zemi by ho nedovedl tak vybělit. Zjevil se jim Eliáš s Mojžišem a rozmlouvali s Ježíšem. Petr se ujal slova a řekl Ježíšovi: „Mistře, je dobře, že jsme tady. Máme udělat tři stany: jeden tobě, jeden Mojžišovi a jeden Eliášovi?“ Nevěděl totiž, co by měl říci; tak byli ustrašení. Tu se objevil oblak a zastínil je. Z oblaku se ozval hlas: „To je můj milovaný Syn, toho poslouchejte!“ Když se rozhlédli, najednou u sebe neviděli nikoho jiného, jenom samotného Ježíše. Když sestupovali z hory, přikázal jim, aby nikomu nevypravovali o tom, co viděli, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých. Toho slova se chytili a uvažovali mezi sebou, co to znamená „vstát z mrtvých“.

3. neděle postní - 3. března 2024

1. ČTENÍ - Ex 20,1-17

Čtení z druhé knihy Mojžišovy.

Bůh vyhlásil všechna tato přikázání: „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. Nebudeš mít jiné bohy mimo mě. Neuděláš si modlu, totiž žádnou podobu toho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí. Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit. Já Hospodin, tvůj Bůh, jsem Bůh žárlivý. Stíhám vinu otců na synech do třetího i čtvrtého pokolení těch, kdo mě nenávidí, ale prokazují milosrdenství tisícům pokolení těch, kdo mě milují a zachovávají mé přikazy. Nezneužiješ jména Hospodina, svého Boha. Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jména zneužíval. Pamatuji na den sobotní, že ti má být svatý. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je den odpočinku Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci, ani ty, ani tvůj syn a tvá dceř, ani tvůj otrok a tvá otrokyně, ani tvůj dobytek, ani přistěhovalec, kterého jsi přijal k sobě. V šesti dnech totiž učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto Hospodin dni sobotnímu požehnal a oddělil ho jako svatý. Cti svého otce i svou matku, abys dlouho žil na zemi, kterou ti

dává Hospodin, tvůj Bůh. Nezapíješ. Nezcizoložíš. Nepokradeš. Nevydáš křivé svědectví proti svému bližnímu. Nebudeš dychtit po domu svého bližního. Nebudeš dychtit po ženě svého bližního, ani po jeho otroku, ani po jeho otrokyni, ani po jeho býku, ani po jeho oslu, vůbec po ničem, co patří tvému bližnímu.“

2. ČTENÍ - I Kor 1,22-25

Čtení z prvního listu svatého apoštola Pavla Korint'ánům.

Bratři! Židé si přejí zázraky, Řekové zase hledají moudrost, ale my kážeme Krista ukřižovaného. Židy to uráží a pohané to pokládají za hloupost. Ale pro ty, kdo jsou povoláni, ať jsou to židé nebo pohané, je Kristus Boží moc a Boží moudrost. Neboť „pošetilá“ Boží věc je moudřejší než lidé a „slabá“ Boží věc je silnější než lidé.

EVANGELIUM - Jan 2,13-25

Slova svatého evangelia podle Jana.

Byly blízko židovské velikonoce a Ježíš se odebral vzhůru do Jeruzaléma. V chrámě zastihl prodáváče býčků, ovcí a holubů i směnárny, jak tam sedí. Tu si udělal z provazů důtky a vyhnal všechny z chrámu i s ovci a býčky, směnárníkům rozházel peníze a stoly jim zpřevracel a prodáváčům holubů řekl: „Jděte s tím odtud! Nedělejte z domu mého Otce tržnici!“ Jeho učedníci si vzpomněli, že je psáno: 'Horlivost pro tvůj dům mě stravuje.' Židé mu však namítli: „Jakým znamením nám dokážeš, že tohle smíš dělat?“ Ježíš jim odpověděl: „Zbořte tento chrám, a ve třech dnech jej zase postavím.“ Tu židé řekli: „Tento chrám se stavěl šestačtyřicet let - a ty že bys ho zase postavil ve třech dnech?“ On však to řekl o chrámu svého těla. Teprve až byl vzkříšen z mrtvých, uvědomili si jeho učedníci, co tím chtěl říci, a uvěřili Písmu i slovu, které Ježíš řekl. Když byl v Jeruzalémě o velikonočních svátcích, mnoho jich uvěřilo v jeho jméno, když viděli znamení, která konal. Ježíš se jim však sám nesvěřoval, protože znal všechny a nepotřeboval, aby mu někdo něco o lidech vykládal. Sám totiž věděl, co je v člověku.

4. neděle postní - 10. března 2024

1. ČTENÍ - 2 Kron 36, 14-16:19-23

Čtení z druhé knihy Kronik.

Všechna knížata, kněží i lid se dopustili mnoha nevěmostí. Napodobovali všechny hanebnosti pohanů a poskvínili chrám, který si Hospodin posvětil v Jeruzalémě. Hospodin, Bůh jejich otců, posílal k nim bez ustání své posly, neboť měl soucit se svým lidem a se svým příbytkem. Ale oni se posmívali Božím poslům, pohrdali jeho slovy a tupili jeho proroky, až se vznítíl Hospodinův hněv proti jeho lidu, že už nebylo léku. Nepřátelé spálili Boží chrám, zbořili hradby Jeruzaléma, všechny jeho paláce vydali napospas ohni a zničili všechny jeho cenné předměty. Nabuchodonosor vystěhoval do Babylóna všechny jeho obyvatele, kteří unikli meči. Sloužili jemu a jeho synům jako otroci až do zřízení perského království, aby se splnilo Hospodinovo slovo pronesené Jeremiášovými ústy, dokud by země nedostala náhradu za nezachovávané soboty. Po všechny dny zpusťování odpočívala, až se naplnilo sedmdesát let. V prvním roce perského krále Kýra vzbudil Hospodin ducha Kýra, perského krále, aby se splnilo Hospodinovo slovo pronesené Jeremiášovými ústy, a on dal prohlásit - i písemně - po celém království: Tak praví Kýros, perský král: Všechna království země mi dal Hospodin, Bůh nebes. On mi přikázal, abych mu vystavěl

chrám v Jeruzalémě, který je v Judsku. Kdo je mezi vámi ze všeho jeho lidu? Ať je Hospodin, jeho Bůh, s ním. Ať jde do Jeruzaléma!

2. ČTENÍ - Ef 2, 4-10

Čtení z listu svatého apoštola Pavla Efesanům.

Bratři! Nekonečně milosrdný Bůh nás miloval svou velikou láskou, a když jsme byli mrtví pro své hříchy, přivedl nás k životu zároveň s Kristem. Milostí jste spaseni! Když vzkřísil Krista Ježíše, vzkřísil zároveň s ním i nás, a když vykázal jemu místo v nebi, vykázal je zároveň i nám, protože jsme s ním spojeni. Tím chtěl v budoucím čase ukázat nesmírné bohatství své milostivé dobroty vůči nám, a to pro Krista Ježíše. Milostí jste tedy spaseni skrze víru. Není to vaše zásluhou, je to dar Boží! Dostáváte ho ne pro skutky, aby se nikdo nemohl chlubit. Jsme přece jeho dílo, stvoření v Kristu Ježíši k dobrým skutkům. Bůh je předem připravil, abychom je pak uskutečňovali ve svém životě.

EVANGELIUM - Jan 3, 14-21

Slova svatého evangelia podle Jana.

Ježíš řekl Nikodémovi: „Jako Mojžíš vyvýšil na poušti hada, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo věří, měl skrze něho život věčný. Neboť tak Bůh miloval svět, že dal svého jednorozného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Bůh přece neposlal svého Syna na svět, aby svět odsoudil, ale aby svět byl skrze něho spasen. Kdo v něho věří, není souzen; kdo nevěří, už je odsouzen, protože neuvěřil ve jméno jednorozného Syna Božího. Soud pak záleží v tomto: Světlo přišlo na svět, ale lidé měli raději tmou než světlo, protože jejich skutky byly zlé. Každý, kdo páchá zlo, nenávidí světlo a nejde ke světlu, aby jeho skutky nebyly odhaleny. Kdo však jedná podle pravdy, jde ke světlu, aby se ukázalo, že jeho skutky jsou vykonány v Bohu.“

Srdečně zveme všechny členy na VÝROČNÍ SCHŮZI ČESKÉ MISIE

Schůze se bude konat
v neděli 10. března 2024
v 1:00 odpoledne
v klubu České misie 9415 Rochester
Ave. Brookfield, IL 60513

Bude podána zpráva o činnosti misie za rok 2023.
Finanční zpráva o hospodaření misie za rok 2023.
Uskuteční se volby nové Misijní rady pro rok 2024.
Bude předložen plán činnosti na rok 2024.

Těšíme se na Vaši hojnou účast.

Mons. Dušan Hladík, prezident a Rada České misie

Pokud v neděli před schůzí budete na mši svaté,
zveme Vás ve 12:00 v poledne na společný oběd
a po něm v 1:00 PM na schůzi

ZPRÁVY Z VLASTI

Zprávy od 1. do 30. ledna 2024

Politické události

Senátoři odmítli ratifikaci

Istanbulské úmluvy

Senát ve středu večer 23. ledna těsnou většinou neschválil Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Pro souhlas s její ratifikací bylo jen 34 ze 71 přítomných senátorů, k přijetí chyběly dva hlasy. Schvalování předcházela téměř sedmihodinová debata, v níž se střetli zastánci a odpůrci úmluvy. Česko tak bude patřit mezi menšinu zemí, které takzvanou Istanbulskou úmluvu sice podepsaly, ale neratifikovaly.

K dosažení souhlasného postoje homí parlamentní komory s úmluvou, která vyvolává spory mezi liberální a konzervativní částí společnosti, nepomohl ani odpolední apel prezidenta Petra Pavla, ani závěrečné emotivní vystoupení předsedy Senátu Miloše Vystrčila (ODS).

Úmluvu podle záznamu hlasování podpořili především členové senátorských klubů Starostů a SEN21 s Piráty spolu s 11 členy klubu ODS a TOP 09 a jednotlivci z dalších frakcí. Proti byli většinou lidovečtí senátoři, členové klubu ANO a SOCDEM s 15 členy klubu ODS a TOP 09 a všemi třemi nezařazenými senátory.

Ministr pro evropské záležitosti Martin Dvořák (STAN) označil rozhodnutí Senátu za „mezinárodní ostudu“. Z Istanbulské úmluvy se podle ministra udělal strašák „tradičních“ českých rodin a i

přes velké úsilí podporovatelů úmluvy se už kormidlo nepodařilo otočit. „Fakt mě to štve a mrzí, protože dáváme ženám a dívkám velmi špatný signál, že nepovažujeme za potřebné chránit oběti domácího násilí,“ dodal.

Odpůrci úmluvy se obávali dopadů úmluvy na společnost a zastírání jejích skutečných cílů. Mezi ně zařadili odklon od standardního pojetí muže a ženy, vnucování genderové ideologie nebo snahu nevládních organizací vynutit si na státu finanční příspěvky pro naplňování úmluvy. Poukazovali na to, že přijetím úmluvy se sníží počet násilných případů v zemích, které ji ratifikovaly.

Podporovatelé úmluvy argumentovali většinou přehlížením domácího násilí a násilí na ženách, špatnou praxí soudů, které podle nich v polovině případů znásilnění trestají pachatele jen podmínkou, nebo sekundární viktimizací čili druhotným zraňováním obětí. Kritiky obviňovali z dezinterpretace úmluvy a používání nesmyslných argumentů. Připomínali, že přijetím úmluvy by se Česko zařadilo k pokrokovým zemím.

Korespondenční volba prošla prvním čtením.

Poslanci ji podpořili po šesti dnech jednání

Sněmovna v úvodním kole projednávání podpořila koalici návrh, který má umožnit korespondenční hlasování při volbách pro Čechy žijící v zahraničí. Vládnímu táboru se to zdařilo až šestý jednací den kvůli tomu, že schvalo-

vání novely blokovali poslanci opozičních hnutí ANO a SPD. Jejich návrh na zamítnutí novely nebo vrácení předkladatelům k přepracování dolní komora vládní většinou odmítla.

Úvodní sněmovní debata o návrhu trvala zhruba 63,5 hodiny čistého času, koalice kvůli obstrukcím opozice stanovila pro hlasování pevný termín. Předlohou o volbě poštou se nyní budou zabývat poslanci z ústavně právního výboru.

Do vlastní debaty o novele měli řadoví poslanci podáno v jednom okamžiku až 77 přihlášek, přičemž někteří se hlásili opakovaně a mnozí vystupovali mimo pořadí formou dvouminutových poznámek. Na konci debaty zůstalo nevypořádaných 31 přihlášek.

Předlohou se před dalším kolem sněmovního projednávání budou zabývat poslanci z ústavně právního a zahraničního výboru. Opoziční snahu o zařazení na program jednání dalších výborů a ústavní komise Sněmovny koalice odmítla. Předsedkyně poslanců ANO Alena Schillerová neprosadila ani návrh prodloužit dobu na posuzování ve výborech z 60 na 90 dnů.

Obsáhlou diskusí o předloze provázely spory opozice s koalicí především o to, zda je navržená korespondenční volba v souladu s ústavními požadavky na osobní a tajné hlasování. K častým argumentům odpůrců patřily obavy ze ztráty důvěry obyvatel k regulérnosti voleb kvůli možným machinacím a tvrzení o rozdělování českých občanů na dvě kategorie. Opoziční politici se opakovaně odvolávali na stanoviska právníků a politologů, kteří se ke korespondenční volbě

staví odmítavě.

Zastánci volby poštou poukazovali na nutnost umožnit uplatnění volebního práva i Čechům v rozlehlých státech, pro něž je časově i finančně náročné jet například stovky kilometrů hlasovat na ambasádu. Připomínali rovněž dlouhodobou snahu o zvýšení komfortu hlasování. Poukazovali přitom na to, že korespondenční volbu měla v programovém prohlášení i bývalá vláda Andreje Babiše (ANO).

Korespondenční volbu ze zahraničí by podle předlohy mohli využít čeští občané, kteří budou zapsáni u místně příslušného zastupitelského úřadu do voličského seznamu. Návrh se týká prezidentských, sněmovních a evropských voleb. Poprvé by Češi v cizině mohli podle předlohy hlasovat dopisem už v příštích řádných volbách do Sněmovny v roce 2025. Opoziční poslanci kvůli tomu obviňovali koalici z účelové snahy získat nové voliče. Zástupci vládního tábora zase opozičním hnutím vzkazovali, že se mají snažit zapůsobit na voliče v zahraničí tak, aby u nich byla úspěšnější.

Při posledních sněmovních volbách mohlo v zahraničí vybírat poslance asi 18 800 Čechů, hlas odevzdalo zhruba 13 200 z nich a zhruba čtyři pětiny z nich hlasovaly pro strany současné koalice. Podle ministra zahraničí Jana Lipavského (Piráti) může v zahraničí volit v českých volbách kolem 600 000 lidí. Předkladatelé v důvodové zprávě novely píšou, že jejich zájem o hlasování poštou nelze předem odhadnout, čekají ale nárůst počtu voličů hlasujících ze zahraničí.

Vohralíková končí jako vedoucí

prezidentské kanceláře

Jedna z nejbližších spolupracovníků prezidenta Petra Pavla skončí ve funkci vedoucí prezidentské kanceláře. Jana Vohralíková odejde k 15. únoru. Důvody jsou podle kanceláře osobní. Nahradí ji manažer Milan Vašina, který roky šéfoval společnosti T-Mobile. Jde o další z řady odchodů z Pražského hradu. Dvě se v minulosti zavřely prezidentovu „příteli po boku“ Petru Kolářovi nebo Pavlově mluvčí Markétě Řehákové.

„Práce kancléřky byla tou nejlepší zkušeností, kterou jsem dostala,“ uvedla k překvapivému konci Vohralíková s tím, že zároveň šlo o velmi náročnou dobu. „Pracovní tlak a společenské povinnosti spojené s funkcí jsou vysilující, a proto se v blízké budoucnosti chci věnovat jiné práci a projektům,“ doplnila.

Prezident Petr Pavel jí oficiálně poděkoval. „Jana Vohralíková odvedla skvělou práci v nesmírně těžké době začátku prezidentského mandátu a budování kanceláře,“ zhodnotil.

A do budoucna nevyloučil další spolupráci: „Byl bych potěšen, kdybych mohl i nadále využívat její zkušenosti nebo doporučení a zůstal s ní v kontaktu. Dvěře na Hrad bude mít otevřené.“

Vohralíkovou nahradí Milan Vašina. Od roku 2007 řídil slovenský T-Mobile, od roku 2011 byl generálním ředitelem společnosti T-Mobile ČR. V současné době je výkonným ředitelem střeoevropské pobočky Aspen Institutu, mezinárodní neziskové organizace.

Vašina byl také součástí jedenáctičlenného poradního

týmu pro digitalizaci vicepremiéra Ivana Bartoše (Piráti).

„Je to pro mě další životní výzva, které hodlám věnovat veškerý čas a energii,“ uvedl Vašina. „Chci navázat na všechno dobré, co kancléřka udělala, a proto jsme se dohodli na harmonogramu předávání od dnešního dne tak, aby vše proběhlo hladce a správně,“ doplnil.

Vašina se ze svého působení v Aspen Institutu zná s řadou významných lidí a politiků. Členem mezinárodní poradní rady je Petr Kolář, do Nového roku poradce prezidenta. Čestným předsedou je Michael Žantovský, který patří od loňska do prezidentova poradního týmu. Ve správní radě think-tanku je podle webu někdejší poslanec hnutí STAN Jan Farský nebo europoslankyně ANO Dita Charanzová. V dozorčí radě sedí exguvernér ČNB Zdeněk Tůma.

Vohralíkovou si ze Senátu na Hrad přivedl Petr Pavel po svém nástupu. V minulosti pracovala třeba na ministerstvech informatiky a kultury nebo na Úřadu vlády. Prezidentskou kancelář převzala po Vratislavu Mynářovi, který ji vedl za Miloše Zemana.

Během uplynulého roku docházelo na Hradě ke změnám v obsazení prezidentova nejbližšího týmu. Souputníci z prezidentské kampaně postupně odcházeli a větší vliv získávala kancléřka Vohralíková.

Během roku se tak s Hradem rozloučily šéfka prezidentova kabinetu Linda Jozwiak Kopecká a ředitelka tiskového odboru a mluvčí Markéta Řeháková. Ke konci roku skončil i šéf prezidentova poradního týmu Tomáš Richter. Jako poslední dosud skončil poradce prezidenta

Petr Kolář. Ten si neprodloužil smlouvu a přišel o vstupní kartu na Hrad.

Ekonomika

Kurzovní listek

29. 1. 2024 (střed)

EUR, 1	24,815
Kanada, 1	17,068
USA, 1	22,934

Kultura

Stovky lidí

se rozloučily s herečkou

Janou Hlaváčovou

Přirozeně mravním a krásným člověkem. Tím byla podle ředitele Národního divadla Jana Buriana herečka Jana Hlaváčová. Zemřela 13. ledna v 85 letech. V pátek 26. ledna se s ní v Národním divadle rozloučily stovky diváků, prezident České republiky Petr Pavel, kolegové i její studenti z DAMU.

„S láskou. To byla první slova, která mě napadla, když jsem se dozvěděl, že nás Jana Hlaváčová opustila.“ Tak budou na Janu Hlaváčovou vzpomínat studenti, které vyučovala od 80. let minulého století. Za ně všechny v Národním divadle promluvil jeden z nich, herec Ivan Trojan.

Podle něj charakterizovala Janu Hlaváčovou hlavně slova zájem a důvěra. „Nechápu, jak jsi to všechno mohla zvládnout a obsáhnout. Snad proto, že jsi měla tak velké srdce a otevřenou náruč, a že jsi více myslela na ty druhé, než na sebe,“ řekl.

Generální ředitel Národního divadla Jan Burian připomněl její divadelní, ale i filmové a televizní role. Podle něho byla Jana Hlaváčová představitelkou toho nejlepšího z moderního herectví.

„Její postavy byly dojemné, protože se podobně jako jejich tvůrkyňe samy nad sebou nedojímaly. Spojovala je vřelost, ba vášnivost a samozřejmá autenticita. Nikdy nechtěla být vzorem, ale přesto se jím stala.“

V závěru vystoupil také její častý herecký partner Petr Kostka, který přednesl báseň Tiha hlíny od Jaroslava Seiferta: „Tak jako strom opakuje svou korunu, v koruně vlastních kořenů tak dole pod hlínou, které ještě dlouho žijí, když podřátý strom již padl, možná i lidem po smrti zbývá trocha života.“

Jako čestná stráž se u rakve vystřídali například Jiřina Bohdalová, Tomáš Töpfer, Svatopluk Skopal, Bára Hrzánová nebo Simona Postlerová. Na poslední cestu z jeviště pak doprovodila zesnulou herečku státní hymna a dlouhotrvající potlesk zaplněného divadla.

S Janou Hlaváčovou se rozloučily i stovky diváků. Ti zdůrazňovali, že herečku nejvíce charakterizovalo slovo lidskost. „Uznávala jsem ji nejen jako úžasného člověka, ale jako vynikající herečku, která nás obohatila svým herectvím a vůbec svým lidským přístupem ke všemu. Se vším, co ona předvedla byla lidská a opravdová, zrovna tak jako její manžel Luděk Munzar,“ uvedl jeden z nich.

„Rozloučení bylo velmi emotivní. S Janou Hlaváčovou rozhodně odešla jedna velká éra českého divadla,“ připomněl ministr kultury Martin Baxa (ODS). Na prknech Národního divadla vystupovala herečka čtvrt století, dalších dvacet strávila v angažmá v Divadle na Vinohradech.

Připravila Dominika Brabcová

Podle: www.idnes.cz

a dalších zdrojů

CÍRKEV DOMA A VE SVĚTĚ

Papež jmenoval nového biskupa v Číně, jehož místo bylo neobsazené sedmdesát let

Novým biskupem v Zhengzhou v čínské provincii Henan se stal P. Thaddeus Wang Yuesheng. Vysvěcen byl 25. ledna 2024, biskupské jmenování papežem Františkem se datuje k 16. prosinci 2023. Svěcení proběhlo v rámci prozatímní dohody mezi Svatým stolicem a Čínskou lidovou republikou.

Biskupské svěcení se konalo v kostele Qinghuayuanlu zasvěceném Panně Marii Lurdské a liturgie se zúčastnilo více než 300 kněží, řeholníků a věřících ze všech diecézí v provincii. P. Thaddeus Wang Yuesheng se narodil 27. února 1966 ve městě Zhumadian ve středočínské provincii Henan. V letech 1987–1993 studoval v semináři South Central Seminary a 17. října 1993 byl vysvěcen na kněze. Od prosince 2011 působil jako farář v okrese Chuej-ti ve městě Čeng-čou a zároveň jako předseda Henanského katolického vlasteneckého sdružení a zástupce ředitele výboru pro akademické záležitosti.

Jmenování 58letého Wangu znamená velkou změnu, protože diecéze Zhengzhou byla od 50. let minulého století bez biskupa. Zhengzhou byla zřízena 11. dubna 1946 v souladu s apoštolskou konstitucí papeže Pia XII. *Quotidie Nos*, která stanovila oficiální hierarchii čínské církve. V témže roce byl xaverský misionář italského původu Faustino Tissot jmenován biskupem v Zhengzhou. Po vzniku Čínské lidové republiky v říjnu 1949 realizovala Komunistická strana Číny kampaň, jejímž cílem bylo izolovat místní církve od Říma vyhoštěním zahraničních kněží, misionářů a biskupů. V roce 1953 byl Tissot a dalších šestnáct zahraničních kněží vykázano ze země, takže diecéze zůstala funkčně neobsazená. Ve vedení diecéze působil šest čínských kněží až do Mao Ce-tungovy revoluce, kdy byla pozastavena veškerá náboženská činnost a kostely byly zavřeny. Po Maově smrti v roce 1976 se nejvyšším vůdcem stal Deng Xiaoping, který zahájil období tzv. otevírání se, jež umožnilo obnovení náboženské činnosti. Některé kostely byly opět zpřístupněny a další byly postaveny po celé pevninské Číně.

V červenci 2023 oznámil vatikánský státní sekretář kardinál Pietro Parolin papežovo rozhodnutí regulovat biskupské jmenování, aby "napravil kanonickou nesrovnalost vzniklou v Šanghaji s ohledem na větší dobro diecéze a plodný výkon biskupské pastorační služby". Čínsko-vatikánská dohoda je prozatímní a podléhá změnám, když se každé dva roky obnovuje. V platnost vstoupila v roce 2018 a poprvé byla obnovena v roce 2020, podruhé v roce 2022. K dalšímu obnovení dojde v říjnu 2024.

P. Roman Czudek, rektor Nepomucena a předseda Velehradu v Římě se stal novým generálním sekretářem ČBK

Na 138. zasedání ČBK byl zvolen biskupy Čech, Moravy a Slezska P. Roman Czudek novým generálním sekretářem České biskupské konference.

P. ThLic. Roman Czudek se narodil 18. dubna 1975 v Jablunkově, vystudoval teologii na Papežské lateránské univerzitě v Římě a po ukončení studia působil v několika farnostech ostravsko-opavské diecéze: v Karvině (2000 – 2001), ve Skalici-Baška (2001 – 2004), ve Chlebovicích-Staříč (2006 – 2012). Mezi tím pokračoval ve studiu v Římě, kde dosáhl licenciátu teologie (2004 – 2006). Na návrh České biskupské konference byl k 1. srpnu 2013 jmenován vicerektorem Papežské koleje Nepomucenum, a v roce 2018 se

stal jejím rektorem. Působí rovněž jako předseda Českého náboženského střediska Velehrad v Římě, které je kulturně duchovním centrem pro české poutníky ve Věčném městě. Jeho bratrem je Mons. Mgr. Jan Czudek, Th.D., generální vikář ostravsko-opavské diecéze. Na postu generálního sekretáře České biskupské konference nahradí P. Stanislava Příbyla, CSsR, kterého v prosinci loňského roku jmenoval papež František biskupem litoměřické diecéze. Přesný termín nástupu P. Czudka do funkce bude stanoven později.

Ve zkratce

* Na Arcibiskupství pražském jednali od 22. - 24. ledna 2024 biskupové Čech, Moravy a Slezska. 138. zasedání ČBK se účastnili i zástupci apoštolské nunciatury v ČR, arcibiskup Jude Thaddeus Okolo a Mons. Giuseppe Silvestrini, a rovněž zástupci mužských a ženských řeholí, sr. Krista Chládková a arcipat Prokop Siostrzonek. Jednání předcházel studijní den biskupů na téma Katecheze s dospělými.

* Prefekt Dikasterie pro nauku víry, kardinál Victor Manuel Fernández, potvrdil pro list Die Tagespost, že morální hodnocení homosexuálního chování zůstává v církvi neměnné. V rozhovoru pro německé médium také vyloučil možnost kněžského svěcení žen.

* Koledování letošní Tříkrálové sbírky v Arcidiecézi olomoucké přineslo historický finanční úspěch, když byla vykoledována částka rekordních 40 867 753 Kč. Tento výsledek překonává loňský rekord o 2,4 mil. Kč, což svědčí o trvalé podpoře Charity a její činnosti a solidaritě obyvatel této oblasti.

* V pondělí 15. ledna 2024 večer se konala vzpomínková mše svatá u hrobu sv. Jana Nepomuckého ve Svatovítské katedrále, kterou celebroidl arcibiskup pražský Jan Graubner, předseda ČBK. Připomněla výročí úmrtí dvou významných českých kněží, teologů a pedagogů: Mons. ThDr. Jaroslava Polce (+15. ledna 2004) a ThDr. Josefa Krejčího, S.S.L. (+13. ledna 2014). Mons. Polc se narodil v Chicagu 14. září 1929 českým rodičům. Základní školu a gymnázium absolvoval v Praze. Pak se vrátil do USA, kde studoval na St. Procopius College v Lisle. Potom studoval na Papežské lateránské univerzitě v Římě. Roku 1955 byl vysvěcen na kněze pro diecézi Green Bay ve Wisconsinu ve Spojených státech. Od roku 1962 opět působil v Římě. Byl s Mons. Škarvadou sekretářem kardinála Josefa Berana, účastnil se Druhého vatikánského koncilu. Mimo jiné byl členem vatikánské filatelistické komise a mnoho vatikánských poštovních známek v 60. až 90. letech bylo zhotoveno podle jeho návrhů. Po pádu komunismu se vrátil do Prahy. Roku 1991 byl jmenován docentem a roku 1992 profesorem pro obor katolických církevních dějin a patrologie Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy a v letech 1997–2002 byl jejím děkanem. Zemřel 15. ledna 2004. Je pohřben na břevnovském hřbitově.

* V říjnu loňského roku udělil papež František hodonínskému děkanovi Josefu Zouharovi jako prvnímu knězi z brněnské diecéze ocenění Pro Ecclesia et Pontifice. Toto ocenění získal za celoživotní obětavou službu a stal se tak historicky prvním knězem brněnské diecéze, který obdržel toto vyznamenání. Už před ním jej ale získali dva laici – babička nyní oceněného patera Zouhara Marie Zouharová a prvorepublikový politik Československé strany lidové a jihlavský patriot Alois Janáček. Oba vyznamenané spojuje mimořádná síla víry, kterou předávali dál a mohou díky ní sloužit jako příklad dalším generacím.

Podle Hlavních zpráv: www.cirkev.cz

Kronika České misie v Chicagu v roce 2023

Svátostný život

Svátost manželství si vzájemně udělili:

08 – 12 Matěj Kovalčík
Veronika Harnišova

Pokřtěny byly děti:

01 – 28 Luka Leo Bagoš
06 – 17 Liliana Šavel
07 – 29 Veronica Palguta

Poprvé ke stolu Páně přistoupili:

05 – 21 Alex Michael Křižalkovič
05 – 21 John Selvek
05 – 21 Lily Crystal Dudas
05 – 21 Gabriel Grivalský

Na věčnost byli povoláni (pohřbeni):

02 – 10 Karel Goláš
09 – 22 Josef Buček
11 – 09 Christian Klíma

V roce 2023 bylo celkem:

1 svatba
3 křty dětí
4 první svatá přijímání
3 pohřby

08 - 20 Fr. Martin Lanži, děkan z Broumova se skupinou mladých předávají naši misii ostatky sv. Prokopa
08 - 27 Výroční piknik České misie hraje opět DJ Tony a Borůvky
09 - 17 Akce roku: Slovenská misie otvírá nové misijní centrum a světlí kostel Sedmiboletné Panny Marie v Palos Hills na jihu Chicaga
Po více než 4 letech v naší misii odchází bratři Slováci do vlastního
09 – 23/24 S ÚMS slavíme 84. Moravský den, misie hostí týden dechovou hudbu Légruti z Velkých Bílovic na Moravě
10 - 29 Podzimní pouť k Panně Marii v exilu v opatství sv. Prokopa v Lisle
11 - 05 Dušičková pobožnost na hřbitově, modlíme se růženec sv. Gertrudy za duše v očistci
12 - 03 Mikulášská besídka s programem dětí svatý Mikuláš obdarovává asi 90 dětí.
12 - 24 Česká půlnoční mše svatá a hodinu před ní zpíváme naše koledy
12 - 31 Půlnoční adorace v kostele

Michael Vukson a Anna Minarik
Mark a Maria Novákoví
Další nejmenovaní dárce

Dary \$ 500 - \$ 999 věnovali:

Angeline Bultas
Dominika Brabcová
Antonín Křišťof a Ingrid Matta
Antonín a Ludmila Vyskočilovi
Stanislav a Margaret Borýskovi
Jozef Gonda a Zuzana Matiova
Josef a Ludmila Stojaspalovi
Jerry Otec
Adela Vystejnova
Aprim Oshana a Eva Aprim
Dr. David Tománek
Jiří a Marie Jakubec
Stanislav Bohonek
Další nejmenovaní dárce

Dary \$ 100 - \$ 499 věnovali:

Ústředna Moravských Spolků Chicago
Moravská Kulturní Společnost Chicago
Catholic Slovak Ladies of Chicago
St. Catherines Branch Chicago
Czech Catholic Union Cleveland
Vit a Jana Fojtkovi
Zdenek a Helen Neradovi
Josef a Sasha Kučerovi
Petr a Giovanna Raškovi
Vojtěch a Maria Chládkovi
Miroslav a Cecílie Lazar
Joseph Kučera, M.D.
Aleš Kašpárek a Anna Ciesielska
Sharka Magnus, Marie Bártková
Božena Novotný, Ingrid Chybič
Rostislav Jiříček, Dolores Ferris
Joseph Zacharda, Věra Čemý
Vlasta Šnéberger, Jaroslava Kulhánek
Jitka Higgins, Eva M. Parenica
Maria Kolek, Maria Evan
Jiří Hybler, Mildred Janiga
Další nejmenovaní dárce

Dary pro misii

Dary vyšší než \$1000 věnovali:

Christian Klíma
Martina Novotný
John Kyncl M.D. a Mila Kyncl M.D.
Maria Vedral a Ray Lawrence
Anna Švehla
Kauma Inc.
Věra Borýsek na památku Josefa Borýska
Rodina Bučkova na památku Josefa Bučka
Sdružení Českosl. Exulantů Chicago
JUDr. Jaroslav Horký – Praha
Ludvík Pospíchal – Brno
Jan Novotný – Kanada
Matik-Baken Funeral Services
Tomáš a Ewa Kroupovi
Pavel a Marie Cíchovi
Jiří a Lenka Petráturovi
Ján a Adriana Kolodzejovi
Petr a Daniela Sedlářovi
Rostislav a Irena Ticháčkovi
Ladislav a Marie Murárikovi
John a Rosemary Škachovi
Martina Dominikova
Cyril Příkazský
Maria Maňkošová
Marta Rathánová
Jaromír a Hana Smažilovi
Tomáš a Lucia Basista
Stanislava Coufal – Mišurec
Ann Jurečka

Významné události

01 - 29 Odpoledne s Horňáckou cimbálovou muzikou Marka Potěšila z Moravy
02 05 Přednáška Moniky Surových „O včelách“ v klubu misie
02 - 18 Maškami bál v klubu misie
03 - 19 Výroční schůze České misie
04 - 08 Slavíme Velikonoční vigilií
04 - 09 Pomlázková zábava a košť vína, hraje místní cimbálová muzika a hosté
04 - 16 Manželé Bauerovi z Josefova z Čech hrají pohádky loutkového divadla a organizují tvůrčí dílnu pro děti
05 - 21 První svaté přijímání Slovenské misie
05 - 27 Slavíme Svatodušní vigilií
06 - 04 Piknik Slovenské misie na naší zahradě
06 - 8/12 Autobusový zájezd do New Yorku, Filadelfie a Washingtonu D.C. na 40. výročí České národní kaple
06 - 18 Piknik na Den otců na zahradě misie, hrají Borůvky a DJ Tony, vystupuje slovenský kouzelník Braňo Struk
06 - 18 Mons. Dušan Hladík děkuje s věřícími za 40 let kněžské služby
07 - 21/22 a 28/29 Rummage sale & Bakery sale v naší misii, akce vynesla \$ 4485,-

**Všem dobrodincům
České misie vzdáváme
upřímné Pán Bůh zaplat'
za všechny Vaše dary.**

Hospodaření misie:

Zůstatek 2022: \$ 300,378.74
Příjmy 2023: \$ 251,890.30
Vydání 2023: \$ 365,599.23
Zůstatek 2023: \$ 186,669.81

Mons. Dušan Hladík

Poselství Svatého otce Františka

k 57. Světovému dni míru (1. ledna 2024)

Umělá inteligence a mír

Na začátku nového roku, v čase milosti, kterou Pán uděluje každému z nás, bych se chtěl obrátit na Boží lid, na země, hlavy států a vlád, představitele různých náboženství a občanské společnosti a na všechny muže a ženy naší doby, abych jim odevzdal své přání pokoje.

1. Rozvoj vědy a techniky jako cesta k míru

Písmo svaté dosvědčuje, že Bůh dal lidem svého Ducha, aby je naplnil „moudrostí, chápavostí a znalostí každého díla“ (Ex 35,31). Chápavost je výrazem důstojnosti, kterou nám dal Stvořitel, jenž nás stvořil k svému obrazu a podobě (srov. Gn 1,26) a umožnil nám svobodně a uvědoměle odpovídat na jeho lásku. Věda a technika projevují zvláštním způsobem tuto zásadní vztahovou vlastnost lidské chápavosti a inteligence; jsou mimořádnými výtvoři jejího tvůrčího potenciálu.

Druhý vatikánský koncil v pastorální konstituci *Gaudium et spes* tuto pravdu potvrdil a prohlásil, že „člověk se vždy snažil rozvíjet svůj život prací a důvtipem.“¹ Když lidé „pomocí techniky“ usilují o to, aby se země stala „důstojným příbytkem celé lidské rodiny,“² jednájí v souladu s Božím záměrem a spolupracují s jeho vůlí, aby bylo stvoření dovršeno a aby se mezi národy šířil mír. Také pokrok vědy a techniky, nakolik přispívá k lepšímu uspořádání lidské společnosti, k rostoucí svobodě a bratrskému společenství, vede ke zdokonalování člověka a k proměně světa.

Právem se radujeme a jsme vděční za mimořádné úspěchy vědy a techniky, díky nimž se podařilo odstranit nesčetné druhy zla, které sužovaly lidský život a způsobovaly velká utrpení. Vědeckotechnický pokrok, který umožňuje vykonávat dosud nevídanou kontrolu nad naší skutečností, zároveň vkládá do lidských rukou širokou škálu možností, z nichž některé mohou představovat riziko pro přežití a nebezpečí pro společný domov.³

Výrazný pokrok v nových informačních technologiích, zejména v digitální oblasti, proto představuje vzrušující příležitosti i vážná rizika, která mají závažné důsledky pro úsilí o spravedlnost a harmonii mezi národy. Je proto třeba si položit několik naléhavých otázek. Jaké budou střednědobé a dlouhodobé důsledky nových digitálních technologií? A jaký dopad budou mít na život jednotlivců a společnosti, na mezinárodní stabilitu a na mír?

2. Budoucnost umělé inteligence mezi přísliby a riziky

Pokrok v informatice a rozvoj digitálních technologií v posledních desetiletích již začaly způsobovat hluboké proměny

v globální společnosti a její dynamice. Nové digitální nástroje mění tvář komunikace, veřejné správy, vzdělávání, spotřeby, osobních interakcí a bezpočtu dalších stránek každodenního života.

Kromě toho mohou technologie využívající množství algoritmů získávat z digitálních stop zanechaných na internetu údaje, které umožňují pro komerční nebo politické cíle kontrolovat mentální a vztahové návyky lidí, aniž by si toho byli vědomi, a omezovat tak jejich vědomé uplatňování svobodné volby. V prostoru, jako je web, který se vyznačuje přehlcením informacemi, totiž mohou strukturovat tok dat podle výběrových kritérií, jež nejsou uživatelem vždy vnímána.

Musíme mít na paměti, že vědecký výzkum a technologické inovace nejsou odtržené od reality a nejsou „neutrální“,⁴ ale podléhají kulturním vlivům. Tyto činnosti jsou plně lidské, proto směry, kterými se ubírají, odrážejí volby podmíněné osobními, společenskými a kulturními hodnotami každé doby. Totéž platí pro výsledky, jichž dosahují. Jelikož jsou plodem specificky lidských přístupů k okolnímu světu, mají vždy svůj etický rozměr, úzce spjatý s rozhodnutími těch, kdo navrhují experimentaci a orientují výrobu k určitým cílům.

To platí i pro různé podoby umělé inteligence. Ve světě vědy a techniky dosud neexistuje její jednoznačná definice. Samotný termín, který se dnes běžně užívá, zahrnuje celou řadu vědních oborů, teorií a technologií, jejichž cílem je, aby stroje při svém fungování napodobovaly nebo reprodukovaly kognitivní schopnosti člověka. Hovořit v množném čísle o „podobách inteligence“ napomáhá zdůraznit nepřeklenutelnou propast, která existuje mezi těmito systémy, jakkoli úžasnými a výkonnými, a lidskou osobou; v konečném důsledku jsou „fragmentární“ v tom smyslu, že mohou napodobovat nebo reprodukovat pouze určité funkce lidské inteligence. Použití množného čísla rovněž upozorňuje na fakt, že tato od sebe velmi odlišná zařízení je třeba vždy považovat za „sociotechnické systémy“. Jejich dopad totiž nezávisí pouze na jejich základní technologii, ale také na cílech a zájmech jejich vlastníků a vývojářů, jakož i na situacích, v nichž jsou používány.

¹ Druhý vatikánský koncil, *Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě Gaudium et spes*, č. 33, in: *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002.

² Tamtéž, č. 57.

³ Srov. František, enc. *Laudato si'* (24. května 2015), č. 104, Paulinky, Praha 2018.

⁴ Srov. tamtéž, č. 114.

Umělou inteligenci je proto třeba chápat jako plejádu různých skutečností a nelze a priori předpokládat, že její rozvoj bude přínosem pro budoucnost lidstva a mír mezi národy. Takový pozitivní výsledek bude možný pouze tehdy, pokud prokážeme, že jsme schopni jednat odpovědně a respektovat základní lidské hodnoty, jako je „inkluzivita, transparentnost, bezpečnost, spravedlnost, diskretnost a důvěryhodnost“.⁵

Nestačí ani předpokládat, že ti, kdo navrhuji algoritmy a digitální technologie, se zavážou jednat eticky a odpovědně. Je třeba posílit nebo v případě potřeby zřídít orgány, které by se zabývaly nově vznikajícími etickými otázkami a ochraňovaly práva těch, kdo umělou inteligenci používají nebo jsou jí ovlivňováni.⁶

Obrovský rozmach technologií proto musí být doprovázen náležitým vzděláváním v oblasti odpovědnosti za jejich rozvoj. Svoboda a mírové soužití jsou ohroženy tehdy, když lidé podlehnou pokušení sobectví, zájmu jen o sebe samé, touhy po zisku a prahnutí po moci. Máme proto povinnost rozšířit svůj pohled a zaměřit technický a vědecký výzkum na úsilí o mír a společné dobro ve službách integrálního rozvoje člověka a lidského společenství.⁷

Přirozená důstojnost každého člověka a bratrství, které nás spojuje jako členy jedné lidské rodiny, musí být základem vývoje nových technologií a sloužit jako nezpochybnitelné kritérium pro jejich hodnocení, než budou použity, aby digitální pokrok mohl probíhat s respektem ke spravedlnosti a přispívat k míru. Technologický rozvoj, který nevede ke zlepšení kvality života celého lidstva, ale naopak prohlubuje nerovnosti a konflikty, nelze nikdy považovat za skutečný pokrok.⁸

Umělá inteligence bude stále získávat na významu. Výzvy, které s sebou přináší, jsou nejen technické, ale také antropologické, vzdělávací, sociální a politické. Slibuje například úsporu práce, efektivnější výrobu, snazší dopravu a dynamičtější trhy, stejně jako revoluci ve sběru, uspořádání a ověřování dat. Musíme si být vědomi probíhajících rychlých transformací a řídit je způsobem, který zaručuje dodržování základních lidských práv a respektuje instituce a zákony, které podporují integrální lidský rozvoj. Umělá inteligence by měla sloužit tomu nejlepšímu lidskému potenciálu a našim nejvyšším aspiracím, nikoli jim konkurovat.

3. Technologie budoucnosti: stroje, které se samy učí

Ačkoli se umělá inteligence založená na technikách strojového učení (machine learning) stále ještě nalézá v průkopnické fázi, v mnoha svých podobách již přináší významné změny do struktury společnosti a výrazně ovlivňuje kulturu, sociální chování a upevňování míru. Takový vývoj, jako je strojové učení nebo hluboké učení (deep learning), vyvolává otázky, které přesahují oblast technologie a inženýrství a souvisejí s porozuměním, jež je úzce spjato se smyslem lidského života, základními procesy poznání a schopností mysli dosáhnout pravdy.

Například schopnost některých zařízení vytvářet syntakticky a sémanticky koherentní texty není zárukou společ-

hlivosti. Říká se, že mají schopnost „halucinovat“, tj. generovat výroky, které na první pohled vypadají věrohodně, ale ve skutečnosti jsou nepodložené nebo prozrazují předsudky. Pokud je umělá inteligence využívána v dezinformačních kampaních, které šíří falešné zprávy a vedou k rostoucí nedůvěře ke sdělovacím prostředkům, nastoluje to vážný problém. Důvěrnost, vlastnictví údajů a duševní vlastnictví jsou dalšími oblastmi, v nichž dotyčné technologie představují vážná rizika. K nim se přidávají další negativní důsledky jejich zneužití, jakými jsou diskriminace, zasahování do volebních procesů, upevňování společnosti, která sleduje a kontroluje osoby, digitální vyloučenost a vyostření individualismu, jenž je stále více odtržen od společnosti. Všechny tyto faktory mohou podněcovat konflikty a bránit míru.

4. Smysl pro omezení v technokratickém paradigmatu

Náš svět je příliš rozsáhlý, rozmanitý a složitý na to, aby-
chom jej mohli zcela poznat a klasifikovat. Lidská mysl nikdy nemůže vyčerpat jeho bohatství, a to ani za pomoci nejmodernějších algoritmů. Ty totiž nenabízejí zaručené předpovědi budoucnosti, ale pouze statistické přibližné odhady. Ne všechno lze předpovědět, ne všechno lze vypočítat; v konečném důsledku je „realita nadřazena ideji“⁹ a bez ohledu na to, jak závažná může být naše schopnost výpočtu, vždy bude existovat nedostupné reziduum, které uniká jakémukoli pokusu o změření.

Velké množství dat analyzovaných umělými inteligencemi navíc samo o sobě není zárukou nestrannosti. Když algoritmy extrapolují informace, vždy hrozí, že je zkreslí a budou replikovat nespravedlnost a zažitá předsudky z prostředí, ve kterém vznikly. Čím se stávají rychlejšími a složitějšími, tím obtížnější je pochopit, proč dospěly k určitému výsledku.

„Inteligentní“ stroje mohou plnit zadané úkoly s rostoucí efektivitou, ale účel a smysl jejich činnosti bude i nadále určován nebo umožňován lidmi, kteří mají své vlastní hodnotové spektrum. Riziko spočívá v tom, že kritéria určitých rozhodnutí budou méně jasná, že odpovědnost za rozhodování bude skrytá a že se tvůrci mohou vyhýbat své povinnosti jednat pro dobro společnosti. Svým způsobem tomu napomáhá technokratický systém, který spojuje ekonomiku s technologií a upřednostňuje kritérium efektivnosti při tendenci ignorovat vše, co nesouvisí s jeho bezprostředními zájmy.¹⁰

⁵ Audience pro účastníky setkání „Minerva Dialogues“ (27. března 2023).

⁶ Srov. tamtéž.

⁷ Srov. Poselství výkonnému prezidentovi „World Economic Forum“ v Davosu-Klostěru (12. ledna 2018).

⁸ Srov. enc. *Laudato si'*, č. 194; Projev k účastníkům semináře „Společné dobro v digitální epoše“ (27. září 2019).

⁹ František, apoštol. exhort. *Evangelii gaudium* (24. Listopadu 2013), č. 233, Paulínky, Praha 2014.

¹⁰ Srov. enc. *Laudato si'*, č. 54.

To by nás mělo přimět k zamyšlení nad aspektem, který je v dnešní technokratické a na výkon orientované mentalitě tak často přehlížen, ale který je rozhodující pro osobní a společenský rozvoj, a sice „smysl pro omezení“.

Pokud se lidská bytost, která je z definice smrtelná, domnívá, že díky technologii překročí všechna omezení, riskuje, že v posedlosti touhou mít vše pod kontrolou ztratí kontrolu sama nad sebou; v touze po absolutní svobodě se dostane do spirály technologické diktatury. Uznání a přijetí vlastní omezenosti jako tvora je nezbytnou podmínkou pro to, aby člověk dosáhl plnosti, či spíše ji přijal jako dar. Naopak v ideologickém kontextu technokratického paradigmatu, oživovaného prométheovskou domněnkou soběstačnosti, by nerovnosti mohly až neúměrně narůstat a znalosti a bohatství hromadit v rukou několika málo lidí, což by znamenalo vážná rizika pro demokratické společnosti a pro mírové soužití.¹¹

5. Žhavá témata etiky

V budoucnu by mohly systémy umělé inteligence určovat spolehlivost žadatele o hypotéku, vhodnost osoby pro přijetí do práce, pravděpodobnost recidivy odsouzeného nebo právo na politický azyl či sociální pomoc. Nedostatek různých úrovní mediálního procesu, který tyto systémy zavádějí, je obzvláště náchylný k projevům předsudků a diskriminace; systémové chyby se mohou snadno znásobit a způsobit nejen nespravedlnost v jednotlivých případech, ale také domino-
vým efektem vyvolat různé formy skutečné sociální nerovnosti.

Někdy se navíc zdá, že umělá inteligence je schopna ovlivňovat rozhodnutí jednotlivců prostřednictvím předem stanovených možností volby, podněcujících či odrazujících, nebo prostřednictvím systémů pro regulaci osobních rozhodnutí na základě uspořádání informací. Tyto způsoby manipulace nebo sociální kontroly vyžadují pečlivou pozornost a dohled a předpokládají jasnou právní odpovědnost ze strany producentů, jejich zadavatelů i vládních orgánů.

Spoléhání se na automatické procesy, které kategorizují jednotlivce, například prostřednictvím všudypřítomného sledování nebo přijetí systémů sociálního kreditu, by také mohlo závažně ovlivnit občanskou strukturu a vytvořit nesprávnou klasifikaci občanů. Tyto umělé procesy třídění by rovněž mohly vést k mocenským konfliktům, protože se netýkají pouze virtuálních příjemců, ale lidí z masa a kostí. Základní úcta k lidské důstojnosti vyžaduje nepřipustit, aby byla jedinečnost osoby ztotožňována se souborem údajů. Nelze svolit, aby algoritmy určovaly způsob, jakým chápeme lidská práva, aby odsouvaly stranou základní hodnoty, jako je soucit, milosrdenství a odpuštění, nebo aby vylučovaly možnost, že se jedinec změní a nechá svou minulost za zády.

V této souvislosti se nemůžeme nezamyslet nad dopadem nových technologií na pracovní prostředí. Úkolů, které byly dříve výhradní doménou lidské práce, se rychle ujímají průmyslové aplikace umělé inteligence. I zde existuje značné riziko neúměrného zvýhodnění několika málo osob na úkor

ochuzení řady jiných. Respektování důstojnosti pracovníků a významu zaměstnání pro ekonomickou prosperitu jednotlivců, rodin a společností, jistota zaměstnání a spravedlivá mzda by měly být pro mezinárodní společenství vysokou prioritou, protože uvedené druhy technologií pronikají stále více do pracovních prostředí.

6. Proměníme meče v radlice?

Při pohledu na svět kolem nás v dnešní době nelze přehlédnout vážné etické problémy spojené se zbrojním průmyslem. Možnost vést vojenské operace prostřednictvím dálkově řízených systémů přivodila oslabené vnímání devastace, kterou způsobují, a odpovědnosti za jejich použití, což přispívá k ještě chladnějšímu a odtažitějšímu přístupu k nesmírné tragédii války. Výzkum nových technologií používaných v oblasti takzvaných „autonomních vražedných zbraňových systémů“, včetně válečného využití umělé inteligence, představuje vážný etický problém. Autonomní zbraňové systémy nemohou být nikdy morálně odpovědnými subjekty. Vylučná schopnost člověka morálně usuzovat a eticky se rozhodovat je něčím víc než pouhým složitým souborem algoritmů a tuto schopnost nelze redukovat na programování stroje, který, ať je jakkoli „inteligentní“, zůstává stále jen strojem. Z tohoto důvodu je nezbytné zajistit odpovídající, smysluplný a důsledný lidský dohled nad zbraňovými systémy.

Nemůžeme také opomíjet možnost, že se sofistikované zbraně dostanou do nesprávných rukou a usnadní například teroristické útoky nebo zásahy zaměřené na destabilizaci legitimních vládních institucí. Svět skutečně nepotřebuje nové technologie, které by přispívaly k nekalému rozvoji trhu se zbraněmi a obchodu s nimi a podporovaly by šílenství války. Hrozí přitom, že se nejen inteligence, ale i samotné srdce člověka bude stávat stále více „umělým“. Nejpokročilejší technické aplikace by neměly sloužit k usnadnění násilného řešení konfliktů, ale k tomu, aby dláždily cesty k míru.

Viděno z pozitivnějšího hlediska by umělá inteligence, využívaná k podpoře integrálního lidského rozvoje, mohla přinést zásadní inovace v zemědělství, vzdělávání a kultuře, zlepšení životní úrovně celých zemí a národů a růst lidského bratrství a sociálního přátelství. Způsob, jakým ji využijeme k inkluzi těch nejmenších, tedy našich nejslabších a nejpotřebnějších bratrů a sester, je konečným měřítkem naší lidskosti.

Lidský pohled a touha po lepší budoucnosti našeho světa vedou k potřebě mezioborového dialogu zaměřeného na etický vývoj algoritmů, na algor-etiku, v níž by vodítkem orientujícím směřování nových technologií byly hodnoty.¹² Etické otázky by se měly brát v úvahu od samého počátku při výzkumu, stejně jako ve fázi testování, projektování, výroby

¹¹ Srov. Projev k účastníkům plenárního zasedání Papežské akademie pro život (28. února 2020).

¹² Srov. tamtéž.

distribuce a uvádění na trh. Takový je přístup etiky projektového řízení, v němž zásadní roli mají hrát vzdělávací instituce a lidé zodpovědní za rozhodovací proces.

7. Výzvy pro vzdělávání

Vývoj technologií, které respektují a slouží lidské důstojnosti, má jasné důsledky pro vzdělávací instituce a pro svět kultury. Z násobením komunikačních možností nám digitální technologie zpřístupnily nové způsoby setkávání. Nadále je však třeba pokračovat v reflexi o tom, k jakým vztahům nás vedou. Mladí lidé vyrůstají v kulturním prostředí prostoupeném technologiemi, a to se nemůže nepromítnout do výukových a vzdělávacích metod.

Vzdělávání v oblasti využívání umělé inteligence by se mělo zaměřit především na podporu kritického myšlení. Je nezbytné, aby uživatelé všech věkových kategorií, zejména však mladí lidé, při používání údajů a obsahu shromážděných na webu nebo vytvořených systémy umělé inteligence si vypěstovali schopnost rozlišování. Školy, univerzity a akademické instituce by měly pomáhat studentům a odborníkům, aby si osvojili sociální a etické aspekty vývoje a využívání technologií.

Výuka k používání nových komunikačních nástrojů by měla brát v úvahu nejen dezinformace, falešné zprávy (fake news), ale také znepokojivý návrat „zděděných obav [...]“, které byly schopny se skrýt za novými technologiemi a tam zesílit.¹³ Bohužel se opět setkáváme s tím, že musíme bojovat s „pokušením budovat kulturu hradeb, vytyčovat hradby, abychom zabránili setkání s jinými kulturami, s jinými lidmi“¹⁴ a rozvoji mírového a bratrského soužití.

8. Výzvy pro rozvoj mezinárodního práva

Vzhledem ke globálnímu dosahu umělé inteligence je zřejmé, že kromě odpovědnosti suverénních států za regulaci jejího používání v jejich domácím prostředí mohou při uzavírání mnohostranných dohod a koordinaci jejich uplatňování a provádění sehrát rozhodující úlohu mezinárodní organizace.¹⁵ V tomto smyslu vyzývám Společenství národů, aby pracovalo společně na přijetí závazné mezinárodní smlouvy upravující vývoj a používání umělé inteligence v jejích mnoha podobách. Cílem regulace by samozřejmě neměla být pouze prevence nesprávných postupů, ale také podpora těch správných, podněcování nových a tvůrčích přístupů a usnadňování osobních a kolektivních iniciativ.¹⁶

Při hledání normativních modelů, které by mohly vývojářům digitálních technologií poskytnout etické vodítko, je tedy nezbytné identifikovat lidské hodnoty, jež by měly tvořit základ snah společností formulovat, přijmout a prosazovat potřebné legislativní rámce. Při práci na přípravě etických směrnic pro tvorbu podob umělé inteligence nelze opomenout zohlednění hlubších otázek týkajících se smyslu lidského života, ochrany základních lidských práv a úsilí o spravedlnost a mír. Tento proces etického a právního rozlišování se může ukázat jako cenná příležitost ke společnému

zamyšlení nad tím, jakou roli by měla technologie hrát v našich životech jednotlivců i společenství a jak může její využívání přispět k vytváření spravedlivějšího a humánnějšího světa. Z tohoto důvodu by v debatách o regulaci umělé inteligence měly být zohledněny hlasy všech zúčastněných stran, včetně lidí chudých, stojících na okraji a dalších, kteří často zůstávají v globálních rozhodovacích procesech nevyслуšeni.

Doufám, že nás tato úvaha povzbudí k tomu, abychom zajistili, že pokrok ve vývoji různých podob umělé inteligence bude nakonec sloužit lidskému bratrství a míru. To není na zodpovědnosti několika málo lidí, ale celé lidské rodiny. Mír je totiž plodem vztahů, které uznávají a přijímají druhého v jeho nezcizitelné důstojnosti, a plodem spolupráce a angažovanosti ve snaze o integrální rozvoj všech lidí a všech národů.

Na začátku nového roku se modlím za to, aby rychlý rozvoj umělé inteligence nezesílil mnohé nerovnosti a nespravedlnosti, jež jsou ve světě již přítomny, ale aby pomohl ukončit války a konflikty a zmírnit mnohé formy utrpení, které sužují lidskou rodinu. Kéž věřící křesťané, věřící různých náboženství i muži a ženy dobré vůle spolupracují ve vzájemné harmonii, aby využili příležitosti a čelili výzvám, které přináší digitální revoluce, a odevzdali budoucím generacím solidárnější, spravedlivější a mírumilovnější svět.

Ve Vatikánu dne 8. prosince 2023

FRANTIŠEK

¹³ František, enc. *Fratelli tutti* (3. října 2020), č. 27, Karmelitánské nakladatelství, Praha 2021.

¹⁴ Srov. tamtéž.

¹⁵ Srov. tamtéž, č. 170–175.

¹⁶ Srov. enc. *Laudato si'*, č. 177.

Svatá Markéta Bourgeoysová

„Je pravda, že všechno, po čem jsem kdy nejvíc toužila a stále toužím, je, aby bylo do všech srdcí vtisknuto velké přikázání lásky k Bohu a k bližnímu jako k sobě samému.“ - „Kéž nikdy nemáme jiné uspokojení než žít v tobě a s tebou, Bože.“ To jsou slova ženy, která bývá považována za spoluzakladatelku kanadské církve, byť se v Kanadě nenarodila.

Narodila se totiž 17. dubna 1620 ve francouzském Troyes (provincie Champagne), a to do početné rodiny. Manželé Abraham a Guglielma přivedli na svět dvanáct dětí a Markéta byla šestá v pořadí. Ještě téhož dne ji přinesli do kostela stojícího v přímém sousedství jejich šlechtické usedlosti, kde byla pokřtěna.

V roce 1639 zemřela Markétě matka a ona byla nucena převzít vedení domácnosti a dohled nad nezletilými sourozenci. Rok žila víceméně stejným životem, než se 7. října 1640 stala objektem zásahu shůry. Při procesi ke cti Panny Marie Růžencové se podívala na její sochu a v tom momentě zakusila Boží dotyk. Uvnitř ní se něco pohnulo. Od toho zlomového okamžiku zatoužila zcela se odevzdat Pánu a jeho svaté vůli. Stala se též od té chvíle až do své smrti velkou mariánskou ctitelkou.

Nějaký čas ovšem trvalo, než tato touha dostala konkrétní podobu. Markéta nejprve nevyslyšela nabídku ke vstupu do jedné místní komunity, neboť krom mladších sourozenců se musela starat o těžce nemocného otce. Stala se tedy aspoň členkou Mariánské družiny, kde mohla povinnosti jejích členů skloubit se svými povinnostmi dcery a starší sestry. Postupně v ní ale zrála potřeba vstoupit do kláštera, nicméně jak klarsky, tak karmelitánky ji mezi sebe nepřijaly. Nerezignovala však a vytrvala v důvěře v Boží Prozřetelnost.

Ta zasáhla v roce 1652, kdy se setkala s Pavlem Chomedeyem de Maisonneuve, zakladatelem několika charitativních děl v Nové Francii, tj. v dnešní Kanadě, kde byl zároveň guvernérem francouzské kolonie Ville Marie (původní

Svatá Markéta Bourgeoysová u kříže na Mount Royal v roce 1653

název Montrealu). Zrovna v Troyes navštívil svou sestru. Tehdy se cesty těch dvou zkrížily. Markétu nadchlo to, co de Maisonneuve vykládal o samaritánské činnosti za oceánem, spočívající v péči o děti francouzských osadníků a indiánské sirotky spráteného kmene Huronů, a se svolením svého zpovědníka P. Gendreta vyšla vstříc jeho výzvě, resp. pozvání, aby se na tomto bohubilém dění taktéž podílela. Vyrazila o pár měsíců později do Ville Marie a v listopadu roku 1653 poprvé stanula na kanadské půdě.

Markéta si ani nestačila pořádně odpochynout z únavné cesty a zapojila se o své vlastní vůli do činnosti. Ošetřovala nemocné v místním špitále, učila místní drobotinu, věnovala se jí i mimo školní škamny, do toho se výrazně angažovala v rekonstrukci kříže na Mount Royal, strženého nepřátelskými indiány z kmene Irokézů.

Potyčky s mocným kmenovým svazem tzv. Irokézské ligy byly dlouholetou záležitostí. Nepřátelství z jejich strany vzrostlo ještě více od roku 1641, s nímž je spjat začátek tzv. Bobřích vá-

lek, v nichž chtěli tito obávaní válečníci pobít všechny potenciální indiánské konkurenty v obchodování s kožšinami, zejména bobřími, obchodním artiklem vyhledávaným bělošskými kupci. Zbraněmi je v těchto válkách podporovali Angličané a Holanďané, kterým byl rostoucí vliv Francouzů v oblasti trnem v oku a kteří navíc nelibě pozorovali životaschopný zárodek budoucího rozsáhlého misijního díla.

Irokézové neváhali útočit rovněž na francouzské osady a smrtelnému nebezpečí z jejich strany byla dennodenně vystavena i Markéta. Odevzdána do Boží vůle, zažehnala strach a plnila své poslání bez ohledu na toto nebezpečí. Řídila tak například stavbu mariánské kaple Notre Dame de Bon Secours a vyvíjela další iniciativy. Celou svou bytostí cítila, že je tam, kde ji chtěl mít Bůh, a že koná dílo, které je v souladu s jeho vůlí. Toto přesvědčení v ní den ode dne vzrůstalo. Potvrzovalo Mariin příslib, kterého se Markétě dostalo krátce před vyplutím z Francie: „*Neopustím tě,*“ ujistila ji tehdy Nejsvětější Panna.

A dosvědčovaly je plody, kterých bylo díky Markétě Bourgeoysové požehnaně. Všechny pochopitelně měly základ v modlitbě, „*která dává životu směr*“, jak často rodačka z Troyes poznamenávala. Prokazovala jedinečné schopnosti nejen ve svých pečovatelských a učitelských aktivitách, nýbrž i v organizaci a vedení druhých. V roce 1658 například otevřela školu Mariánské kongregace, u jejíhož zrodu nedlouho předtím stála. Rok poté přijala první kandidátky, mezi nimi také dvě rodilé indiánky. Markéta pro kongregaci, jakož i pro dílo ve Ville Marie získávala dychtivé zájemkyně v rodné Francii, kam stejně jako de Maisonneuve kvůli tomu vyrazila (hned několikrát), což můžeme brát jako doklad jejího výsostného postavení. „*Sestra, která je poslána na misie, bude šťastná, když bude vědět, že jedná podle Boží vůle a že v tomto zaměstnání může projevit svou vděčnost tomu, od něhož dostala vše, co má,*“ říkala. Ve škole pak sestry vyučovaly děvčata francouzského

i indiánského původu a vštěpovaly jim základy křesťanského učení i obecně ženské role v rodině, kterou dodnes stavějí na první místo. Markéta založila také mariánský sbor a školu pro indiánské děti.

Podstatou veškerého Markétina jednání byla láska k Bohu a k lidem. Razila zásadu, že více než milovat bližního láskou, kterou jsme mu dlužni, je v Božích očích milovat bližního, když nám lásku dluží naopak on.

V roce 1662 věnoval guvernér de Maisonneuve Markétě, resp. její kongregaci, pozemek v Pointe-Saint-Charles, kde byla vystavěna farma, z jejíhož výnosu měla kongregace žít. Najatí dělníci vymýtili široké okolí, aby zde mohly sestry pěstovat plodiny, a chránili je před případnými útoky Irokézů. Farma sloužila i jako dívčí škola.

Roku 1676 získala Markéta pro svou komunitu schválení od apoštolského vikáře Nové Francie, jímž byl sv. František Montmorency-Laval. Díky tomu mohla kongregace Sester Panny Marie Montrealské, první kongregace založená v dnešní Kanadě, nerušeně fungovat. Již o čtyři roky později se mohla Markéta radovat z prvního domu kongregace založeného v dnešních Spojených státech amerických. „Sestry se vzdávají svého

Svatá Markéta Bourgeoysová
* 17. 4. 1620 v Troyes ve Francii
† 12. 1. 1700 v Montrealu v Kanadě

zdraví, své spokojenosti a svého odpočinku pro vyučování děvčat," prohlásila při jedné příležitosti.

Kdyby Markéta znala české rčení o trpělivosti přinášející růže, mohla se o jeho platnosti přesvědčit dva roky před svou smrtí - roku 1698. Tehdy se totiž dočkala vysněného a dlouho vyhlášeného schválení konstituce. Dlouhá léta

předtím odolávala Lavalovu přesvědčování, aby kongregaci sloučila s voršilkami. Vytrvala a zvítězila. Složila tedy sliby a přijala jméno Markéta od Největější svátosti.

Markétin skon měl až mystický nádech - jedna z jejích duchovních dcer, mladičká řeholnice, byla na pokraji smrti. A ona nabídla Bohu svůj život za její. Pán její nabídku vyslyšel a 12. ledna 1700 ji povolal k sobě po dvanáctidenní vysoké horečce, která ji sklátila v den, kdy se mladá nevěsta Kristova navzdory všem prognózám zničehonic uzdravila.

Ohledně jejího pohřbu referoval jeden z přítomných kněží: „V montrealském kostele nikdy nebylo tolik kněží a řeholníků jako dnes ráno na pohřbu této ctnostné sestry. Kdyby byli svatí kanonizováni, jako tomu bylo v dávných dobách, tedy hlasem lidu a duchovenstva, už zítra by se sloužila mše ke cti svaté Markéty Kanadské.“

Protože se však časy změnily, blahorečení Markéty Bourgeoysové proběhlo oficiálně až 12. listopadu 1950 za pontifikátu Pia XII., její svatořečení pak 31. října 1982, kdy na Petrově stolci seděl Jan Pavel II.

Libor Rösner
Časopis Světlo 1/2024

Modlitba papeže Františka za světové misie

Nebeský Otče, když Tvůj Syn,
náš Pán Ježíš Kristus, vstal z mrtvých,
odevzdal svým učedníkům důležité poslání:
„Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky.“
Připomínáš nám, že mocí křtu máme účast
na misijním poslání Církve a neseme za ni odpovědnost.
Dej nám dary Ducha Svatého,
abychom s odvahou a rozhodností svědčili o evangeliu.
Poslání, které svěřil Ježíš Kristus své Církvi,
není ještě završeno, proto Tě prosíme
o nové myšlenky a účinné formy,
jak přinášet do dnešního světa život a světlo.
Pomoz nám, aby všechny národy zakusily
spasitelnou lásku a milosrdenství Ježíše Krista,
který s Tebou žije a kraluje v jednotě Ducha Svatého
po všechny věky věků. - Amen.

Modlitba za misionáře

Dej, Pane, ať jsou misionáři
schopni sloužit svým bližním
na celém světě,
kteří žijí a umírají
v chudobě a v hladu.
Skrze ruce misionářů,
dej všem potřebným,
jejich každodenní chléb
a skrze jejich chápající lásku
jim daruj život a radost.
Amen.

Bolestná vzpomínka

*S hlubokou bolestí v srdci
si připomínáme osmé výročí,
kdy Bůh povolal na věčnost
našeho manžela a bratra*

Edwarda Vedrala

**Skonal tiše smířen s Pánem Bohem
29. ledna 2016 ve věku 63 let
po mnohaletém boji s rakovinou.**

Narodil se v Chicagu 21. září 1952.
Graduoval na St. Ignatius High School,
pak studoval na Illinois University.
Postupně byl zaměstnán jako návrhář a
konstruktér železných zábradlí u dvou firem,
než si založil vlastní firmu EDV Corp.
Od malička se aktivně angažoval ve zdejších
exulantských a krajanských spolecích:
navštěvoval Českou katolickou školu,
byl činný v Moravské kulturní společnosti,
za kterou mimo jiné po řadu let dělal Mikuláše
v krajanském domově pro seniory, rovněž v Besedě.

**Vzpomínková mše svatá za něho bude sloužena
v neděli 4. února 2024 v 10.30 dopoledne
v kostele České misie v Brookfieldu.**

*Děkujeme všem,
kdo si na něho vzpomenete
v modlitbě s námi.*

**Trudy Vedral, manželka
s její dcerou Viktorií
Alice, Marie, Ludmila, Pavlína,
Blanka, Albína a Dana, sestry
a ostatní pozůstalí z kruhu rodiny,
příbuzných a přátel
v USA a v České republice**

Vděčná vzpomínka

*22. února 2024 si připomeneme
sedmnácté výročí, kdy Všemohoucí Bůh
povolal na věčnost našeho přítele
a bratra v Kristu, pana*

Františka Hortvíka

Narodil se 28. března 1925 v Dambořicích na Moravě.
V Americe žil více než 50 roků. Dlouhá léta bydlel v Berwynu.
Poslední dny života trávil v Domě České misie v Ciceru.
Odpočívá na hřbitově Panny Marie Královny nebe.
Ve svém odkazu byl štědrým dobrodincem
Církve a naší České misie.

**Vzpomínkovou mši svatou za něho
budeme obětovat v kostele České misie
ve středu 21. února 2024 v 10.00 dopoledne.**

*Děkujeme všem, kdo si s vděčností a láskou na něho
vzpomenou s námi a připojí svou modlitbu.*

**Mons. Dušan Hladík
a přátelé z České misie**

Vroucí vzpomínka

*13. února 2024 tomu bude 11 roků, kdy nás
navždy opustil náš milovaný manžel, tatínek,
dědeček a bratr, pan*

František Čeveliček

Narodil se 24. března 1945 v Babičích na Moravě. V roce 1967 se
oženil s manželkou Marií a roku 1968 se jim narodila dcera Eva.
Do USA přišel se svou manželkou a dcerou v srpnu 1969 a
usadili se v Chicagu. V září 1974 se jim narodil syn Dennis.
V Americe pracoval jako programátor počítačů
v Navistar a Montgomery Wards.
Zemřel 13. února 2013 po dlouhé a těžké nemoci ve věku 67 let.

*Děkujeme všem, kdo si na něho vzpomenou
v modlitbě spolu s námi.*

**Marie Čeveličková, manželka
Eva Čeveličková-Kenzalová, dcera s manželem Larrym
Dennis Čeveliček, syn
Justin a Nicholas, vnoučata
Ludmila Čeveličková, sestra v České republice**

Upřímná vzpomínka

10. února 2024 si připomeneme první výročí, kdy nás navždy opustil náš milovaný tatínek a dědeček, pan

Karel Goliáš

Narodil se 27. ledna 1944 na Zbraslavi u Prahy. Do USA přišel v roce 1973 a zde se oženil s manželkou Dagmar a měli spolu dceru Janu a syna Roberta. Po celý život pracoval jako průmyslový elektrikář. Do Ameriky přišel jako profesionální fotbalista ze Sparty Praha. V USA dále aktivně hrál fotbal za Spartu A.B.A. Chicago. 30. září 2016 zemřela jeho žena, se kterou prožili 43 let. Zemřel 10. února 2023 v Downers Grove.

Vzpomínkovou mši svatou za něho budeme obětovat v kostele České misie ve středu 7. února 2024 v 10.00 dopoledne.

Děkujeme všem, kdo si na něho vzpomenete v modlitbě.

Robert Goliáš, syn
a vnoučata Morgan a Kurtis
Jana Goliáš - Manzke, dcera
s manželem Patrickem a vnučka Michelle

Vděčná vzpomínka na drahé rodiče a tetu

Jan

Olga

Božena

Jan Hladík

* 19. 5. 1918 † 23. 1. 1991

dámský krejčí a vedoucí VKUSU v Kuřimi

Olga Hladíková

rozená Komprsová

* 18. 2. 1924 † 19. 2. 2001

kuchařka v městských jeslích v Kuřimi

Božena Florianová

rozená Komprsová

* 18. 2. 1924 † 9. 1. 2015

technická úřednice v KOVOLITU v České u Brna

Olga a Božena byly dvojčata a
na letošní rok připadá
výročí 100 let
od jejich narození

Mši svatou za ně i celý rod Hladíků a Komprů budeme obětovat v kostele České misie v Brookfieldu, v neděli 18. února 2024 v 10.30 dopoledne.

*Pane, dej jim věčné odpočinutí
a světlo věčné at' jim svítí
u tvých svatých navěky. - Amen!*

Děkujeme všem, kdo se za ně s námi pomodlíte.

Mons. Dušan Hladík, syn
a moje sestřenice
Ing. Soňa Hanáková, roz. Florianová, dcera

Marik Baken

Funeral Services Ltd.

Barbara Marik Baken

Owner Director

In association with
Conboy's Westchester Funeral Home

10501 West Cermak Road

Westchester, Illinois 60154

Other Funeral Home locations

available upon request

Direct Line: 773-910-3400

Chapel: 708-562-5900

e-mail:

marikbaken@sbcglobal.net

Continuing the Marik Family Tradition
of Funeral service

HLASY NÁRODA

Máte již zaplacenou předplatné na rok 2024?

Vpravo nahoře na nálepce s Vaší adresou je měsíc a rok, kdy Vám předplatné končí

USA na rok – osobní odběr v kostele: 30.00 USD

USA na rok – poštou 1. třída:

30.00 + 20.00 poštovné = 50.00 USD

Kanada na rok letecky:

30.00 + 35.00 poštovné = 65.00 USD

(prosíme z Kanady posílejte šeky v US dolarech)

Ostatní cizina na rok letecky:

30.00 + 60.00 poštovné = 90.00 USD

Šeky pište pouze na: **Czech Mission**

Naše adresa:

Czech Mission

9415 Rochester Ave.,

Brookfield, IL 60513

Tel.: (708) 255 - 5117 Mobil: (708) 533-1050

Doporučte Hlasy národa svým známým!

Prosíme dary na kostel i předplatné novin veškeré šeky pište na CZECH MISSION, jinak nám šek banka vrátí. – Děkujeme za pochopení.

Česká Katolická Jednota

**Fraternal Life Insurance
Since 1879**

**Insurance & Annuity
Products**

5349 Dolloff Road
Cleveland, Ohio 44127
(216) 341-0444
www.czechccu.org

Tatraship

Medzinárodná preprava

S našou neobmedzenou prepravnou kapacitou ponúkame všetky druhy námornej nákladnej dopravy a súvisiace služby.

Zasielanie malých balíkov letecky a loďou.

Objemné náklady, kontajnery na sťahovanie.

Preprava motorových vozidiel a ďalšie služby.

Adresa:

7250 W 90th Street, Bridgeview, IL 60455

Telefon: 708 576 8834

Email: info@tatraship.com

Viac informácií na: www.tatraship.com

www.DrSimkovic.com

NORTHWEST DENTAL CENTER

Northwest Dental Center

Doctor of Dental Surgery

Oleg M. Simkovic

Implant Surgery, General Dentistry,
& Oral Care

Mluvíme česky a slovensky - 33 let praxe

740 Northwest Highway

Fox River Grove, IL 60021

Ph (847) 639-9300 Nwdental@att.net

Advokátní kancelář H&P Laws s.r.o.

*Zajišťujeme právní a realitní služby
na území České republiky*

JUDr. Jaroslav Horký
Sokolovská 6/85,
18600 Praha - Karlín

Tel. +420 221 719 041

Fax. +420 221 719 059

Mob. +420 602 205 400

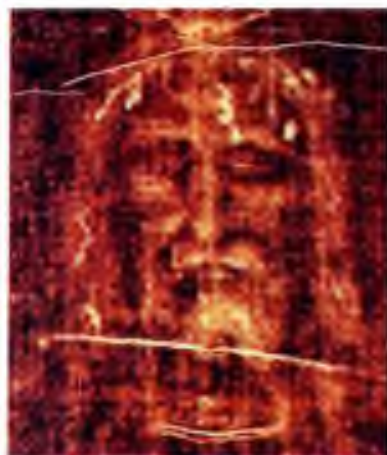
jhorky@ak-hp.cz

www.ak-hp.cz

Jak pravděpodobně vypadal Pán Ježíš?

Turinské plátno pozitiv

Turinské plátno negativ

Rouška z Manoppella

Překrytí plátna a roušky

Turinské plátno o rozměrech 436x110 cm je podle křesťanské tradice pohřební rubáš Ježíše Krista. Je na něm nevýrazný otisk ukřižovaného muže. První fotografii udělal Secondo Pia 28. května 1898. Po vyvolání negativu spatřil výraznou tvář Ježíše Krista. **Rouška z Manoppella** v Itálii na průhledné látce o rozměrech 17x24 cm zobrazuje svatou tvář. Podle tradice se jedná o roušku, kterou měl Ježíš na tváři v hrobě. Turinské plátno představuje mrtvou osobu a rouška z Manoppella živou osobu. Turinské plátno ukazuje negativ a rouška z Manoppella pozitiv. Fotografické překrytí obou snímků vykazuje 100% shodu obličejové proporce i stop po zranění.

Po snímání Turinského plátna přístroji z Americké NASA se s použitím 3D technologie začaly vytvářet modely člověka – Ježíše Krista – který byl do této látky zabalen. Nejnovější rekonstrukce byla vystavena v Salamance ve Španělsku 13. října 2022. Tělo je vytvořeno z latexu se silikonem. Váží 75 kilogramů a je 1,78 metru vysoké. Nachází se na něm 500 realistických ran po bičování. V rukou, chodidlech a na hrudi jsou rány po probodnutí. Vlasy jsou z přírodního materiálu. Na tváři je vidět velkou ránu, která směřuje přes čelo, pravděpodobně po úderech biče. Ve vlasech jsou rány po trnové koruně.

Na základě Turinského plátna byly postupně pomocí digitálních programů vytvořeny různé podoby Ježíše Krista. Třetí v pořadí je dílo amerického grafického designéra Raye Downinga, který v roce 2010 zrekonstruoval tvář Ježíše. Duncan Williams 5. října 2023 zveřejnil brázku (čtvrtý v řadě), jak by na základě Turinského plátna vypadal Ježíš podle umělé inteligence. Poslední obrázek je syntéza různých obrazů byzantského a renesančního původu včetně Turinského plátna s některými charakteristickými rysy, vlasy a vousy v souladu s dobovými blízkovýchodními etnickými skupinami. S pomocí služby neuronové sítě Artbreeder zkombinoval Uterwijk hyperrealistickou podobu, jak mohla vypadat Ježíšova tvář. (Podle různých zdrojů na internetu).

Dr. Jan Černý - první moravský zemský prezident

Morava je jednou ze tří historických zemí, které spolu s Čechami a zbytkem Slezska tvoří naši současnou Českou republiku. V časech svého ekonomického rozkvětu a mocenské nezávislosti v 9. a 10. století byla Velká Morava velmocí střední Evropy. Panovala v ní moravská knížata a v letech 871–894 velkomoravský král Svatopluk I. Veliký. Svatopluk byl králem titulován, podle kronik a historických listin, okolními panovníky i římským papežem.

Po mocenském pádu Velké Moravy začátkem 11. století se její centrální část stala součástí českého přemyslovského státu. Mladší synové Přemyslovců v ní vládli jako moravská knížata. Téměř nepřetržitě se tato přemyslovská knížata snažila o co největší samostatnost. Spory a boje o větší autonomii vůči panovníkovi, sídlícímu v Praze, ukončil až císař Fridrich I. Barbarossa v září roku 1182. Vyhlásil Moravu markrabstvím, nezávislým na Čechách. Markrabská hodnost byla Zemi moravské odebrána teprve až v roce 1918, a to po pádu Rakouska-Uherska a při vzniku Československé republiky.

Moravští zemští prezidenti

I když se vznikem Československa země Morava ztratila svoji 736 roků trvající samosprávu, zůstala jí část nezávislého rozhodování a financování. Oficiálně ji spravoval zemský prezident. Země Morava měla ve své historii celkem tři prezidenty, vždy osoby právnického vzdělání. Byli to pánové Dr. Jan Černý, JUDr. Jaroslav Caha a JUDr. Jaroslav Mezník. My se podrobněji seznámíme s životem toho prvního, Dr. Jana Černého. Ale povězte si alespoň několik vět o těch dvou zbývajících, jejichž životy skončily tragicky.

JUDr. Jaroslav Caha (20. června 1883 – 23. ledna 1941) byl ve funkci prezidenta od 2. července 1939 až do své tragické smrti v roce 1941, kdy jej usmrtil elektrický proud od stolní lampy.

Třetím a posledním zemským prezidentem Moravy, který byl do funkce jmenován 1. května 1941, byl JUDr. Jaroslav Mezník (4. dubna 1884 – 14. listopadu 1941). Tento statečný muž byl zapojen do protifašistického odboje a 6. listopadu 1941 byl gestapem zatčen. Aby neprozradil nikoho ze svých spolubojovníků, nechal se při nahaném útěku postřelit a poté pádem z římsy okna v druhém patře Kounicových kolejí v Brně i usmrtil. Úřad moravského prezidenta Němci zrušili a komunisté po válce již neobnovili. Tak tehdy rozhodla Moskva.

Jan Černý – život a studium

Nyní o Janu Černém, který v Prostějově působil a žil jako vysoký úředník Rakouska-Uherska. Jan se narodil 4. března 1874 v Uherském Ostrohu v rodině koželuha. Otec i matka byli hluboce věřícími katolíky. Jak to tak často bývalo, talent a píli jejich syna rozpoznal místní farář Jan Barták, který mu pomohl i v počátcích studia. Po maturitě na gymnáziu v Uherském Hradišti si prosadil přes odpor rodičů drahé studium na právnické fakultě české Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze. Při studiu pracoval jako pomocný úředník a v roce 1898 úspěšně

promoval. Po vysoké škole se dal na dráhu konceptního úředníka. Musel proto v letech 1895, 1899 a 1900 složit tři státní zkoušky. První historicko-právní, další judičiální a poslední ze státovědní tematiky.

Kariérní postup

Od roku 1899 pracoval jako úředník na okresním hejtmanství v Hodoníně. Zde se 10. září 1901 oženil s Julií Hnilicovou a narodili se jim dva synové – Zdeněk (26. srpna 1902) a Vladimír (7. srpna 1906). Černý se projevil jako velice schopný, příčinný úředník a právník. Jeho služební postup byl proto rychlý. 22. července 1908 začala ve Vídni pro Jana Černého služba na ministerstvu veřejných prací v hodnosti prozatímního ministerského vice-sekretáře. Ve Vídni se osvědčil a nadřazení se rozhodli využít jeho skvělých schopností. Poslali jej v roce 1910 z Vídne do našeho města, do Prostějova.

Dr. Jan Černý

(* 4. 3. 1874 v Uherském Ostrohu, † 10. 4. 1959 tamtéž)

V Prostějově

Prostějov bylo tehdy moravské město velmi dynamického rozvoje, ale patřilo „k těm hospodářsky, sociálně a národnostně nejkomplikovanějším“. Státní úředníci je v oblibě neměli. Okresního hejtmána Jana Černého čekalo složité vyjednávání mezi zájmy státu, českou stranou ovládající samosprávné orgány a hospodářsky významnými skupinami německých a židovských podnikatelů. Opět projevil rozhodnost, ale i diplomatický takt a schopnost vcítění do smýšlení jednotlivých aktérů četných jednání. Za své rozhodování byl chválen a uznáván v tiskovinách jednotlivých politických stran a spolků německých i českých. Při jeho odchodu v roce 1912 byla oceňována jeho korektnost a osobní angažovanost ve věcech občanských i samosprávných. Měl i vynikající vztahy s předními představiteli města. Velký úspěch v Prostějově jej vynesl do funkce vysokého úředníka zemské správy celé Moravy, šéfa prezidiální kanceláře v Brně.

Vznik republiky

Po vypuknutí první světové války zůstal v úřadě a nemusel na frontu. Při vzniku republiky 28. října 1918, a v Brně pak o den později, se stal neočekávaně úředníkem, který přebíral moravské zemské místodržitelství, a tím i politickou správu na Moravě. Opět byl vybrán pro svoje kvality úředníka, a přesto nebyl vnímán jako typický reprezentant bývalého systému. Jednání s tehdejší zemským místodržitelem baronem Karlem Heinoldem bylo obtížné. Tomu mimo jiné vadilo, že jeho funkci má převzít pouze místodržitelův rada. Ministr vnitra ve Vídni proto mimořádně rychle jmenoval Dr. Jana Černého (dne 2. listopadu 1918) dvorním radou, aby mu mohla být úředně předána správa Moravy.

Dr. Jan Černý ve své pracovně

Předsedou vlády i prezidentem Moravy

Dne 18. dubna 1920 se v Československu konaly první volby do poslanecké sněmovny Národního shromáždění. Vítězem byla Československá strana sociálně demokratická a její předseda Vlastimil Tusar se stal předsedou vlády. Ve vítězné straně socialistů ale vznikla vážná krize, kdy přibývalo členů sympatizujících s ruským bolševismem – budoucí členové nové strany komunistů. Předseda vlády Tusar, po domluvě s prezidentem T. G. Masarykem, podal dne 14. září 1920 demisi a novým předsedou vlády byl již druhý den, dne 15. září 1920, jmenován v Praze neznámý Dr. Jan Černý. Jeho hlavním cílem a úkolem bylo stabilizovat stát. Stabilita byla narušena bolševickým vlivem Moskvy, a tak nový premiér nepřehlížel různé násilné projevy levicových extrémistů v Praze, na Kladně, v Mostě, na Brněnsku i v jiných částech republiky. Představitelům krajní levice jasně řekl: „Musí být zaveden pořádek, zákonu zjednaný průchod, a to se udělá všemi prostředky...“ Situace ve státě se pak opravdu zklidnila.

Ve funkci předsedy vlády Dr. Jan Černý skončil v září 1921. Znovu se do tohoto úřadu na dobu sedmi měsíců vrátil dne 18. března 1926, kdy předsedal druhé úřednické vládě. Byl i ministrem vnitra v letech 1920–1922, 1926–1929, 1932–1934 a v roce 1938. Souběžně s tím zůstal stále v čele správy na Moravě: v letech 1918–1920 jako správce zemské politické správy, 1920–1928 jako prezident moravskoslezské zemské politické správy a 1928–1939 jako moravskoslezský zemský prezident.

Při pobytu v Praze jej v čele moravskoslezské správy zastupoval viceprezident Bedřich Remeš. S příchodem Němců odchází z úřadu zemského prezidenta, na vlastní žádost, na jaře 1939.

Pomsta komunistů šla až za hrob

Po roce 1945 se stal pro komunisty, postupně přebírající vládu, nepohodlnou osobou. Jeho synové raději odešli do exilu. Byl zabaven zámeček ve Střílkách po jeho synovi Zdeňkovi i jeho vila v Brně na Wurmově ulici. Byl mu přidělen zchátralý byt v pavlačovém domě v Brně, kde opatroval svoji ženu do roku 1951, kdy zemřela. Úřady ho poté donutily vystěhovat se do rodného Uherského Ostrohu. Žil v podnájmu ve svém rodném domku, který mu již nepatřil. Pravidelně kolem desáté hodiny dopolední byl vidán, jak s hůlkou v ruce kráčí podél řeky Moravy. A stále byl komunistickým režimem sledován, mnohými rodáky, stoupenci tehdejší rudé moci, byl zavržen a přehlížen. Ale obyčejní řadoví křesťané jej vzali mezi sebe. Každou neděli a svátky navštěvoval bohoslužby v chrámu Páně sv. Ondřeje. Tam tiše seděl, modlil se a vzpomínal. Postupně se vyrovnal s nespravedlivou ztrátou svého společenského postavení, majetku a osobního pohodlí. Ale co ho trápilo až do smrti byla perspektiva, že již nikdy neuvidí své syny a jejich potomky.

Dr. Jan Černý, první prezident Země moravskoslezské, zemřel dne 10. dubna 1959. Ani po smrti mu však komunisté nedali pokoj. Aby se z jeho pohřbu nestala demonstrace proti režimu, nechali jej pohřbit o den dříve, než bylo oznámeno. Na jeho hrobě v Uherském Hradišti-Mařaticích je na malém kamenném pomníku vyryt jednoduchý nápis: „Jan Černý, zemský prezident, 4. 3. 1874 – 10. 4. 1959.“

Hrobka Dr. Jana Černého v Uherském Hradišti-Mařaticích

Připomenutí výročí

Rád bych tímto způsobem připomenul člověka spravedlivého, který pro zemi Moravu a pro naši Českou republiku mnoho vykonal. Svoji práci bral opravdu a bezesbýtku jako službu druhým. Na jaře roku 2024 si připomeneme 150 let od narození a 65 let od úmrtí Dr. Jana Černého. Protože žil a působil mimo jiné také ve městě Prostějově, vyšel tento můj článek už koncem roku 2023 v prostějovském věstníku „Řádky PRO VÁS“.

Pramen: PERNES, Jiří: Moravští zemští prezidenti, Moravské zemské muzeum, Brno 2016. ISBN 798-80-7028-471-1.

Jan Jankůj, Prostějov, Česká republika

Pán Ježíš

v českých pohádkách

Nejsou všechny dobré skutky stejné ceny

Jednoho zimního večera přišel Pán Ježíš do menší vesnice a tvářil se, jako by chtěl jít dále. Ale svatý Petr, který jej i na této cestě provázel, byl všecek promrzlý, i pravil k Pánu; „Mistře, poprosme tady někde o nocleh, neboť se už stmívá a do města je daleko.“ Pán Ježíš odpověděl:

„Staň se ti po vůli. Vejděme hned do této nejbližší chaty.“ Svatému Petrovi se to mnoho nelíbilo, že Pán chtěl prosit o nocleh právě v tomto baráčku, který zrovna čísel chudobou. Neřekl však nic, ač si mnoho nesliboval, že tam dobře pochodí. Ale sotvaže poprosili o nocleh, hned byli vlídně přijati chudou vdovou, která toto nuzné stavení obývala s několika dětmi.

Ty sice nedůvěřivě si prohlížely cizince, ale když Pán Ježíš je pohladil a laskavě s nimi začal mluvit, hned se seskupily kolem něho. A Pán napomínal je a žehnal jim. Vdova, baráčnice, rychle přiložila do kamen smolného dříví a pak šla ke kurníku, kde chytila svou poslední slepici. Zařízla ji a uvařila z ní výbornou polévku, kterou předložila hostům, pobízejíc je vlídnými slovy: „Jezte, poutníčkové, co Pán Bůh nadělil; polévka je vřelá, aspoň se zahřejete.“

Sama pak usedla ke kamnům na lavici a dala se do loupání bramborů pro sebe a své děti. Mistr a apoštol pěkně poděkovali, a když se před jídlem pomodlili, usedli. Ale než začali jíst, řekl Pán Ježíš svatému Petrovi:

„Spočítej oka, jež plavou na polévce v mém i tvém talíři.“ Petr tak učinil a napočítal jich půl sta. Ráno, když se pěkně vyspali a když chudá vdova je počastovala praženou polévkou k snídani, řekl Pán Ježíš svému apoštole:

„Kolik ok plavalo včera večer na oné polévce, kterou nám ta dobrá žena uvařila ze slepice?“ „Padesát!“ odpověděl Petr.

„Dobře.“ dí Ježíš, „sáhni tedy do kapsy a vysázej jí padesát dukátů za to, že co měla nejlepšího, nám poskytla.“ Svatý Petr se zarazil, neboť věděl, že nemá v kapse více než několik penízků, ale přece poslechl, a jak se podivil, když skutečně vytáhl padesát dukátů. „Vezmi si je, jsou tvé!“ řekl Pán Ježíš k ženě, jež nechtěla věřit ani svému sluchu. Jala se hned omlouvat, že tolik peněz přijmout nemůže, poněvadž co činila, učinila pouze z lásky k bližnímu a ne pro hamizný užitek. Ale Pán Ježíš řekl: „Právě proto ti dávám tuto odměnu, že jsi jednala z tak šlechetné pohnutky. Buďte zde zdraví! S Bohem.“ A požehnal chudé ženě, dítkám i příbytku, vyšel s Petrem ven a ubíral se dále.

Od té doby bylo v baráčku po bídě. Vdova si za ony peníze koupila dobytek i pole, a že jí Pán Bůh žehnal a že se sama přičiňovala, jak mohla, brzy oplývala blahobytem. I na chudé pamatovala tak štědře, že se to sousedce ve vedlejším bohatém

statku zdálo podezřelým. Vyptávala se vdovy, jak se to stalo, že si z chudoby tak náhle pomohla.

Vdova nedovedla lhát a ve své prostosrdečnosti jí všechno pověděla, jak nabyla svého nynějšího jmění. Tu i bohaté, ale lakomé selce se takového nadělení zachtělo. Proto začala o překot mluvit:

„Můj ty Pane na nebi. Kdyby se také nám takového daru dostalo. Ani nevíte, teto, jak bychom toho potřebovali. Lidé si o nás myslí, že jsme bohatí, ale zapomínají, že není všechno zlatem, co se třpytí. Chyba je, že muž je dobrák, a proto nám čeládka všechno rozkrade. Letos i myši všechno obilí na sýpce sežraly, takže je to s námi zlé. Já vím, teto, že jste dobrá žena a že jistě vyslyšíte mou prosbu. Kdyby ti pocestní opět tudy šli, prosím vás, pošlete je také k nám, vždyť z toho nebudete mít ani nejmenší škody.“

Vdova jí to slíbila a lakomá selka začala hned jednu slepici krmit, aby, až ji uvaří, bylo na polévce co nejvíce ok. Přiblížilo se jaro. Právě když první kvítky rozkvetly na mezi, zase se ubíral tou dědinou Pán Ježíš. Místo chalupy, do země zapadlé, v níž onoho zimního večera přenocovali, zdvíhalo se na tom místě nové velké stavení. Svatý Petr ani nechtěl věřit, když mu Pán Ježíš řekl:

„Pamatuješ se, jak nás zde před časem chudá vdova počastovala výbornou polévkou ze slepice? Pojďme a přesvědčme se, jak se jí daří.“

Vešli dovnitř. Děti, jakmile uviděly Pána, už mu běžely vstříc a líbaly přichozím ruce. Také jejich dobrá matka byla plná radosti. Co měla nejlepšího, hned hostům k jídlu předkládala. A když tito se chystali odejít, prosila je, aby také zašli k její sousedce, které už po chlapci vzkázala, že Pán Ježíš opět zavítal do jejich dědiny. Lakomá selka nemeškala a zabila tučnou slepici a jala se z ní vařit polévku, nemohouc se ani dočkat, co na ní bude plavat ok.

Pán Ježíš se svatým Petrem však nešel přímo k ní, nýbrž obešel ves, za níž se zelenala obdělaná pole a lučiny. A když se oba pod širou oblohou pomodlili, teprve zašli k bohaté selce, která tušíc, kdo asi jsou, úlisně je vítala: „Pojďte jen dále, poutníčkové, pojdte dále. Škoda že náš táta není doma, ten by měl radost. Ale co škodí? Tady si pěkně sedněte, a co mám, to vám ráda dám. Právě jsem tátovi uvařila polévku, když však jste přišli vy, snězte ji, já tátovi uvařím jinou,“ a už na talíř vylévala polévku, nutíc hosty, aby pojedli.

Pán Ježíš požehnal pokrmům a řekl Petrovi: „Jez.“ „Ještě ne!“ jala se volat lakomá žena, „vždyť jsi ještě nespočítal na polévce plovoucí oka.“

„Petře, když si to ta žena přeje, tak je spočítej!“ poroučel Pán.

Lakomá selka div že nevyskočila radostí, ale vzápětí nejraději by se byla litostí propadla do země, neboť apoštol napočítal pouze jedno oko. Slepice byla totiž příliš tučná, a proto sádlo zakrylo celý povrch talíře, tvoříc jednu jedinou vrstvu mastnoty.

A jaké bylo zklamání lakomé ženy, když svatý Petr na rozkaz Mistrův vyplatil jí pouze jeden dukát. Ale ani ten nepřinesl do statku štěstí, neboť pole přestala vynášet takový užitek, jaký přinášela dříve, a když i dobytek začal stonat, bohatá selka jala se naříkat a byla ještě lakomější než dříve.

Uplynul celý rok. Když bylo po žních, řekl Pán Ježíš svatému Petrovi:

„Pojďme se zase podívat do oné dědiny, kde nás tenkrát hostili jenom slepičími polévkami.“

Apoštol netroufal si říci pojďme, ale byl tomu vyzvání nemírně rád - a tak tedy šli.

Vdova je srdečně přivítala jako dříve. Radostí nevěděla ani, čeho se nejdříve chopit. „Škoda, že nemám děti doma. Ty se tolik na vás těšily. Jsou dnes všechny ve škole - pouze tehle nejmladší zůstal se mnou,“ dodala, ukazujíc na pětiletého kadeřavého klučínku, jenž stál v koutě a po očku pohlížel na přichozí.

„A proč ty také nechodíš do školy?“ otázal se svatý Petr chlapce, který se mu zdál být už dost veliký pro školu. „Pan učitel mě nechce. Prý neumím číst a psát!“ odpověděl nejmladší vdovin syn po dětinskou. Pán Ježíš se usmál této odpovědi, ale svatého Petra to asi nějak mrzelo, neboť řekl:

„Právě proto bys měl chodit do školy, aby ses všemu tomu tam naučil!“

„Však on bude také školákem. Ještě za rok, po prázdninách, dá-li Pán Bůh,“ odpověděla vdova za chlapce a už zvala Pána Ježíše a svatého Petra ke stolu. Když oba pojedli, měl se Pán Ježíš k odchodu, a proto řekl ženě:

„Vyslov nějaké přání, abych je splnil za tvé pohostinství.“

A žena odpověděla:

„Nic bych si jiného nepřála, než aby nás Pán Bůh všechny chránil ode všeho zlého a zachoval nás ve své milosti. Nouzi a hlad nemáme, neboť i úroda byla letos pěkná až na žito, které málo sypalo. To jediné mne trochu hněte, neboť přijde-li žebřák prosit o chleba, mohu mu dát jenom malou skývu, chci-li, aby i dětem zůstalo toho Božího daru dostatek.“

„Nu, však Bůh dá, že vystačíš,“ řekl Pán Ježíš, požehnal příbytku i zbožné rodině a odešel i se svatým Petrem. Po jejich odchodu vzpomněla si vdova, že musí dát odvézt něco žita do mlýna, a proto odešla na sýpku a začala plnit pytle zrním. Avšak hromádka, která byla nepatrná, neměnila se, ač bylo už deset pytlů naplněno. Nabírala tedy vdova dále, až naplnila třicet pytlů krásného žita.

A že byla prostodušná, běžela hned k bohaté, ale lakomé selce a pověděla jí, jak ji Pán Ježíš odměnil za pohostinství.

„Kdyby k vám také přišel,“ doporučovala vdova, „přijměte ho srdečně a uvidíte, teto, že co po jeho odchodu budete dělat nejprve, že to budete dělat až do večera, a proto si vymyslete něco užitečného.“

Lakomá selka se chtěla vadit se sousedkou, že Pána Ježíše hned k nim neposlala, ale pomyslela si: „Dobře, že vím o tom přání. Však Pán jistě přijde, a až ho pohostím, snad bude štědrější než minule.“ Druhého dne před polednem Pán Ježíš se ubíral k té dědině, neboť si umínil, že navštíví i bohatou selku. Že však se chtěl přesvědčit, zdali už není tak lakomá, nevešel hned do jejího statku, nýbrž usedl si na mez za vsí a poslal k selce samotného Petra:

„Vejd tam a otaž se, zda by nás ta žena přijala na oběd.“ Apoštol šel, ale nerad, a proto se loudal jen co noha nohu mine. Jistě by se byl vrátil, kdyby věděl, že Pán Ježíš ho změnil v

žebřáka. Petr neměl o tom ani ponětí, že vypadá jako pobuda. Konečně přišel ke stavení a zaklepal na dveře statku. Po dlouhém čekání selka otevřela. Ale jen se na Petra podívala, už začala křičet: „Jdeš mi, ty žebroto, od mého prahu! Či bylo už tu dnes takových vandráků málo? Celý den se dveře netrhnou. Každý z těch žebřáků jde jen k nám, jako by nám dukáty pršely z nebe. Běž jen hezky dále, a nepůjdeš-li, uvidíš, jak ti náš táta pomůže!“ Petr, všecek zaražen, nemohl ze sebe dostat ani slovíčka, a když zlá žena i dveřmi mu praštila před nose, vrátil se rozzloben k Pánu Ježíši. Když mu všechno pověděl, jak pochodil, chtěl prosit Mistra, aby selku potrestal, ale Pán se usmál a řekl:

„Nyní to zkusím já. Ty půjdeš ovšem také se mnou.“ „Pane, raději bych tu počkal na mezi. Nevím, nevím, pochodíme-li dobře,“ odvážil se pochybovat apoštol. Ale že byl zvyklý poslouchat, šel přece, maje zase svou obvyklou podobu.

Jakmile selka uviděla oknem, že k ní přicházejí Pán Ježíš se svým průvodcem, běžela jim vstříc a zdaleka volala: „Zlatí poutníčkové, co jsem se vás načekala a na vás navzpomínala. O, jak jsem ráda, jak jsem ráda, že jste konečně přišli. Budte mi vítáni. Pojdte dále. Hned pobijí třeba všechna kuřata, a nejsou-li vám vhod, zabijí třeba krocana.“

„Nedělej si škody,“ řekl Pán Ježíš, jemuž ta přetvářka byla velice proti mysli, ale selka již odkvapila, aby vzácné hosty něčím utčila.

„Pane, já nevycházím z udivení,“ zašeptal apoštol k Mistru, „jaká se to stala s tou ženou změna.“ „Nediv se jí. To ziskuchtivost ji tak změnila, ale jaký úmysl, taková bude i odplata.“

Selka opravdu nanasla pokrmů plný stůl, ale Pán Ježíš se svatým Petrem sotva se jich dotkli. A když se pomodlili, vstali a měli se k odchodu.

„Zaplat’ ti to Bůh,“ děkoval Spasitel selce za pohostinství. Ale že se ženě toto poděkování zdálo být příliš nepatrnou odměnou, pravila bez pobízení: „To je pěkně řečeno, ale já bych si přála něco jiného.“ „Nu, jaké je tvé přání?“ otázal se Pán. „Abych to, co po vašem odchodu začnu dělat nejdříve, mohla dělat celý den až do večera,“ odpověděla lakomá selka, třesouc se nedochůvkostí po majetku. „Staň se dle tvého přání,“ řekl Pán Ježíš a vyšel se svatým Petrem ze stavení.

Sotva překročili práh, zavolala selka muže. Oba běželi na sýpku měřit obilí do pytlů. Ale že tam nebylo míry, odběhla do stodoly, kde stála míra plná plev. Lakomá žena, aby nepromrhala mnoho času, neuvažovala, rychle se chopila míry a vysypala z ní plevy na zem. Ale míra se plnila plevami, což trvalo až do večera, kdy sedlák a selka prací unavení už se nemohli ani hnout, jak je v kříži bolelo.

Jejich práci bylo požehnáno, jak chtěli, ale pouze na plevách. Tak se děje tvrdým a ziskuchtivým lidem podnes. Peníze, které ve své hamižnosti pracně nasbírají, rozlétnou se náhle, jako když foukne do plev. Šetří se mnohdy na jídle, a najednou se v rodině někdo roznemůže - a penízky se vydají na jeho uzdravení - které kolikrát není už ani možné. Nebo se z lakomství přihodí jiné neštěstí - a všechny úspory padnou za obět’ chamtivosti zaviněné pohromě.

Pokračování příště.

Podle knížky Julia Košnáře

Pán Ježíš v českých pohádkách - z roku 1945

Před 127 roky se narodil viceadmirál Apollo Soucek. Roku 1963 byl po něm pojmenován vesmírný program

V květnu roku 1961 nový americký prezident J. F. Kennedy oficiálně vyhlásil nový cíl americké kosmonautiky, kterým bylo přistání amerických kosmonautů na Měsíci. Tento program byl jedním z nejambicióznějších vesmírných programů v historii NASA. Program byl nejdříve označován jen jako „let na Měsíc“, ale když v roce 1963 končil americký program „Merkury“, vyvstala potřeba z mnoha praktických i propagandistických důvodů dát novému programu jméno. Nové pojmenování bylo přijato téměř okamžitě po vyslovení návrhu. Vybrán a schválen byl název: „Program Apollo“.

Manažer NASA Abe Silverstein ho zpočátku zdůvodňoval jako pojmenování po řeckém bohu Slunce Apollovi. Veřejnost v USA přijala toto pojmenování bez jakýchkoli pochybností, znělo dobře. Avšak ve vládních dokumentech je jako základní inspirace uváděno, že jde o poctu admirálu Apollo Souckovi. Později i veřejnosti bylo pojmenování po admirálu Apollo Souckovi přijato velmi kladně.

Tento důstojník námořnictva a pilot vojenských letadel, udělal totiž neuvěřitelně velkou kariéru jako letecký světový rekordman a technik. Byl průkopníkem letů ve velkých výškách. Později byl důstojníkem ve službách US NAVY na letadlových lodích. Proslavil se hlavně v průběhu 2. světové války a později ve válce v Koreji. V USA je dodnes považován za jednoho z nejvýznamnějších viceadmirálů US NAVY.

Otec viceadmirála Soucka, Jan Souček, se narodil roku 1865 v Ovčárech u Kolína v Českém království někdejšího Rakouského císařství. Ve svých cca 10ti letech, roku 1875, se Jan Soucek společně s rodiči vystěhoval do USA. Důvodem jejich opouštění staré vlasti byla neutěšená ekonomická situace rodiny Součkových, způsobená všobecnou drahotou po prohrané bitvě u Hradce Králové. K bitvě došlo dne 3. 7. 1866, Rakousko bylo v bitvě u Hradce Králové poraženo Pruskem.

Námořní důstojník, experimentální pilot
a výzkumný pracovník Apollo Soucek
* 24. 2. 1897 Lamont, Oklahoma
† 22. 7. 1955 Washington, D. C.

Ve věku asi 21 let se pak Jan Souček v Oklahomě v Medfordu oženil s Lýdií Pyšnou (v americkém prepisu: Pishny), mladičkou exulantkou původem z Moravy. V tomto manželství přišlo na svět 6 dětí. Otec těchto dětí se v USA představoval a psal jako John Soucek. Jména svých dětí vybíral z řecké mytologie. Prvnímu synovi dal křestní jméno Apollo. Ten se narodil dne 24. 2. 1897 v městečku Lamont, v Grant County, v teritoriu Oklahoma, USA. V Lamontu Apollo a všichni jeho sourozenci navštěvovali základní školu.

V létě roku 1918 se Apollo Soucek přihlásil do amerického námořnictva. Základní výcvik absolvoval na palubě bitevní lodi USS Missouri. Na této lodi pak sloužil do konce 1. světové války jako praporčík. Po skončení 1. světové války zůstal u námořnictva a vstoupil do „Námořní akademie Spojených států amerických“ v Annapolisu. Po jejím ukončení byl dne 3. 6. 1921 povýšen do hodnosti podporučíka. Brzy poté sloužil na bitevní lodi USS Mississippi.

Jelikož Apollo Soucka lákalo létání, přihlásil se v únoru roku 1924 k pilotnímu výcviku na „Námořní letecké základně Pensacola“. V říjnu téhož roku 1924 svůj pilotní výcvik absolvoval s velmi dobrým prospěchem a získal oprávnění námořního pilota. V listopadu byl přidělen k první letadlové lodi „Námořnictva Spojených států amerických“ USS Langley. Tam sloužil jako zástupce velitele 2. pozorovací letky. V lednu roku 1925 byl přidělen na bitevní loď USS Maryland, kde sloužil jako zástupce navigátora a také jako mladší letecký důstojník 1. pozorovací letky.

V květnu roku 1927 byl Apollo Souček přerazen ve funkci kontrolního důstojníka do „Námořní letecké továrny“ ve Filadelfii. Díky své ochotě stále se něčemu novému učit a uplatňovat nové nabyté znalosti ve své práci, postoupil po 2 měsících svého působení ve filadelfské továrně do její nadřízeného „Úřadu pro letectví amerického námořnictva“. Tam byl zařazen do oddělení vývoje a výzkumu pohonných jednotek letadel amerického námořnictva.

Apollo Soucek však nezapomínal, že je také letcem. Proto také usedal do letadla, kdykoliv měl k tomu příležitost. Jelikož se jako pilot osvědčil, začal ho „Úřad pro letectví amerického námořnictva“ záhy vysílat na experimentální lety. To platilo zejména o výškových letech, s nimiž bylo tehdy jen málo zkušeností. Záměrem bylo vystupovat až na hranice stratosféry. Tam byly problémy s nedostatkem kyslíku a s mimořádně velkým chladem. Proto mu jeho bratr Zeus Soucek zkonstruoval speciální kuklu s vyhřívanými brýlemi, kombinézu a letecký dýchač. Jako letadlo ke svým experimentům si Apollo Soucek zvolil dvouplošník typu Wright XF3W Apache. Ten byl vybavený hvězdicovým motorem Pratt & Whitney R-1340 a byl schopen výkonu 450 koňských sil (340 kW).

S tímto letounem vystoupal dne 8. 5. 1929 do výšky 11 930 m a stanovil tak světový výškový rekord pro letouny

Dvouplošník typu Wright XF3W Apache

s kolovým podvozkem. Měsíc nato, dne 4. 6. 1929, vytvořil se stejným letounem, tentokrát vybaveným plováky namísto kol, světový výškový rekord pro hydroplány. Ten měl hodnotu 11 750 m. To byly v podmínkách tehdejší techniky nadlidské výkony, neboť Apollo Soucek létal v otevřené kabině jenom s leteckým dýchačem. Americké a světové sdělovací prostředky, především velkými nákladem vydávané noviny, z něho tehdy udělaly mediální hvězdu první velikosti.

Plováková verze dvouplošníku
Wright XF3W Apache

Přesně rok poté, dne 4. 6. 1930, vytvořil s plovákovou verzí téhož letounu svůj poslední výškový rekord. Při letu nad námořní leteckou základnou Anacostia dosáhl výšky 13 157 m, čímž překonal svůj vlastní rekord z předchozího roku. Byl to absolutní rekord pro všechny kategorie letadel s klasickými motory. Apollo Soucek tehdy dosáhl hranice dostupnosti pro letadla vybavená pístovými motory. Překonat ho dokázaly až proudové letouny. Pro plováková letadla (hydroplány) tento rekord zůstal platný celých následujících 15 roků. Americký tisk Apolla Soucka oslavoval a prezident USA Herbert Ho-

over mu za jeho výkony, obětavost a odvahu udělil dne 8. 11. 1930 „Záslužný letecký kříž“.

Přínos bratrů Souckových pro letectví, zejména pro teorii a praxi výškového létání letadel, byl dán skutečností, že Apollo Soucek svoje lety pečlivě plánoval a připravoval. Přitom mu vydatně pomáhali jeho bratři Zeus a Dios. Jejich objevy a technická řešení, která z Apollových pokusných letů vyplynula, vedly k novým poznatkům v létání letadel ve velkých výškách. Ty pak vedly k technickému řešení na svoji dobu moderního přístrojového vybavení letadel, nových leteckých dýchacích přístrojů, vhodnějších typů karburátorů, vrtulí a leteckých motorů jako celku. Kožená celohlavová kukla byla utěsněna na hlavě a na ramenou pilota zdrhovadlem a širokým límcem, zhotoveným z králíčí kůže. Kukla byla opatřena otvory pro oči a pro hadici, přivádějící kyslík z leteckého dýchače. Tato výbava byla dílem Apollova bratra Dia a dodnes je vystavena v „Národním muzeu letectví a kosmonautiky“.

V červnu roku 1930 se Apollo Soucek nakrátko vrátil ke službě na moři. Sloužil jako poručík ve 3. stíhací peruti na letadlové lodi USS Lexington. Poté byl zástupcem velitele 3. stíhací perutě na letadlové lodi USS Saratoga. V červnu roku 1932 byl, tentokrát ve funkci zástupce vedoucího oddělení letecké techniky, opět převelen do filadelfské „Námořní letecké továrny“. Od července roku 1935 sloužil jako první důstojník na palubu letadlové lodi USS Ranger. V červnu roku 1937 se vrátil jako velící důstojník 2. stíhací perutě na letadlovou loď USS Lexington. Jelikož si Souckovi nadřízení velmi cenili jeho organizačních schopností a odborných znalostí, byl v květnu roku 1938 povolán zpět do „Úřadu pro letectví amerického námořnictva“. V tomto případě do funkce zástupce náčelníka personálního odboru.

Po vypuknutí 2. světové války se tehdy již podplukovník (Commander) Apollo Soucek začal opětovně snažit o to, aby byl aktivně nasazen na letadlových lodích amerického námořnictva v Tichém oceánu. V květnu roku 1940 byl přidělen jako navigační důstojník na USS Yorktown, načež byl již 20. října

Poručík amerického námořnictva Apollo Soucek
* 24. 2. 1897 Lamont, †22. 7. 1955 Washington, D.C.

téhož roku převelen na USS Hornet. Tam sloužil jako důstojník leteckého provozu. V této funkci sloužil i během památného Doolittlova náletu na Tokio dne 18. 4. 1942, kdy měl dát příkaz ke startu bombardérů B-25B Mitchell.

V námořní bitvě proti Japoncům v Korálovém moři u ostrovů Santa Cruz byla letadlová loď USS Hornet dne 27. 10. 1942 těžce poškozena letadly, startujícími z japonských letadlových lodí Šokaku a Zuikaku. Po druhém leteckém útoku, který přišel krátce po uhašení požáru na palubě lodi, se letadlová loď USS Hornet potopila. Tehdy Apollo Soucek zažil nejdramatičtější okamžiky svého života. Když zničenou loď opustili poslední námořníci, mezi nimi i Apollo Soucek, byl tento statečný důstojník, podle očitých svědků, „neuvěřitelně špinavý, popálený a byl zachráněn ve značně potřhané uniformě“.

Letadlová loď USS Hornet

V boji o záchranu letadlové lodi USS Hornet a její posádky se velící důstojník Apollo Soucek, podle svědectví kapitána lodi Charlese P. Masona a ostatních důstojníků a námořníků z Hornetu, obzvláště vyznamenal. Proto byl mimořádně povýšen do hodnosti kapitána námořnictva (přibližným ekvivalentem v pozemní armádě je hodnost plukovníka). Později ho prezident Franklin D. Roosevelt za statečnost a zásluhy v boji vyznamenal „Stříbrnou hvězdou“ a „Legií zásluh“.

V lednu roku 1943 byl jmenován zástupcem náčelníka operačního štábu „Pacifické flotily Spojených států“. V červenci téhož roku 1943 se stal náčelníkem štábu, pobočníkem náčelníka „Pomocného výcvikového velitelství námořního letectva“ a zástupcem náčelníka pro výcvik námořního letectva se sídlem na námořní letecké základně Pensacola. Za zásluhy v těchto funkcích obdržel svoje druhé ocenění „Legie zásluh“, tedy zlatou hvězdu na stužku předchozího stejnojmenného vyznamenání. V březnu roku 1945 byl stažen z bojů v Tichomoří, aby se mohl stát velitelem dokončovacích prací na letadlové lodi USS Franklin D. Roosevelt po jejím spuštění na vodu dne 29. 4. 1945. Po jejím uvedení do služby dne 27. 10. 1945 se stal jejím prvním velícím důstojníkem.

Od ledna roku 1946 Apollo Soucek, nedávno povýšený do hodnosti kontraadmirála, velel úderné skupině letadlových lodí „Carrier Division 14“. Dne 15. 7. 1947 byl jmenován náčelníkem „Leteckého zkušebního centra námořnictva“ na námořní letecké základně Patuxen River. Začal opět intenzivně létat a osobně se pak účastnil některých zkoušek nových letadel, mj. palubního stíhacího letounu McDonnell FH-1 Phantom. Spolu s dalšími dvěma admirály, Danielem Gallerym (47 let) a Edgarem Cruisem (50 let) založil akrobatickou skupinu „Gray Angels“ („Sedí andělé“). Apollo Souckovi bylo tehdy už také 50 roků. Tato tříčlenná akrobatická skupina létala, jako první v USA, na letadlech s tryskovým pohonem. Až do roku 1948, kdy byla z rozhodnutí nadřízených složek letectva rozpuštěna, absolvovala akrobatická

skupina „Sedí andělé“ řadu veřejných vystoupení na leteckých dnech po celých USA.

V roce 1949 se Apollo Soucek stal zástupcem náčelníka námořních operací pro letecké plánování a ředitelem útvaru leteckých plánů a programů. Převážnou část roku 1951 strávil v Londýně jako americký námořní letecký přidělenec. Jelikož mu v Londýně náhle zemřela manželka Agnes, vrátil se zpět do USA. Tam od listopadu 1951 do února roku 1952 pracoval v kanceláři náčelníka námořních operací.

V únoru 1952 byl jmenován velitelem úderné skupiny letadlových lodí „Carrier Division 3“ a poté velitelem proslulého operačního svazu „Task Force 77“. Jako vlajkový důstojník se plavil na palubě letadlové lodi USS Boxer. Měl na starosti podporu operací v rámci korejské války. V této funkci zaváděl do výzbroje letadlových lodí také proudové palubní stíhací letouny se šípovými křídly typu Grumman F-9 Cougar. Ty si samozřejmě chtěl nejprve sám vyzkoušet. Z letadlové lodi odstartoval, provedl cvičný let a perfektně přistál. Tehdy už mu bylo 56 roků. Za svoje působení v korejské válce obdržel „Námořní medaili za vynikající službu“.

O jeho hrdém češství se mohli v tehdejší Československu dozvědět posluchači Hlasu Ameriky i z jeho rozhovoru, který této rozhlasové stanici poskytl. Bylo to v roce 1952. Apollo Soucek při svém vystoupení na Hlasu Ameriky mluvil naprosto plynule česky. Vyzdvihoval svůj český původ a byl na něj patřičně hrdý. Mimo jiné řekl: „U nás v Oklahomě se hovořilo česky a nemusím dodávat, že nám rodiče i babička vyprávěli o krásných a nezapomenutelných tradicích českého lidu“.

Po skončení války v Koreji byl Apollo

Stíhací letoun typu Grumman F-9 Cougar

Soucek dne 18. 6. 1953 jmenován náčelníkem „Úřadu pro letectví amerického námořnictva“. V únoru roku 1955 však vážně onemocněl (srdce). Proto byl dne 4. 3. 1955 nucen opustit své místo a požádat o svůj odchod do důchodu. Ještě před jeho oficiálním odchodem do výslužby ke dni 1. 7. 1955 byl mimořádným usnesením Kongresu pověřen organizací a řízením v pořadí již 5. Výpravy kontraadmirála Richarda E. Byrda k Jižnímu pólu. Výprava se připravovala již od roku 1954 a Apollo Soucek se do jejích příprav zapojil s velkou vehemencí. Bylo rozhodnuto, že bude jejím operačním velitelem a rovněž kapitánem expedičního ledoborce USS Atka. On sám se toho však už nedožil. Dne 19. 7. 1955 byl nalezen ve svém bytě mrtvý následkem infarktu myokardu. Bylo mu teprve 58 let.

Apollo Soucek byl dne 26. 7. 1955 pohřben se všemi poctami na Arlingtonském národním hřbitově. Posmrtně byl povýšen do hodnosti viceadmirála. Dne 4. 6. 1957 bylo letiště na „Námořní letecké stanici Oceana“ oficiálně přejmenováno na „Letiště Apollo Soucka“ („Apollo Soucek Field“). Podle některých literárních pramenů je však Souckovým největším pomníkem skutečnost, že jeho jméno nese největší vědecký a technický úspěch USA ve 20. století, program letu člověka na Měsíc zvaný: „Program Apollo“.

*S využitím Wikipedie připravil
Jiří Kachlík, Brno, Česká republika*

Amerikán z Lužic (13)

Životní příběh Štěpána Příkazského

Sběr bavlny skončil, dělníky jsem odvezl do města. Zůstali mi jen tři rodiny, které mě požádaly, abych je nechal přebývat v rančích. Já bych je klidně nechal, mně na tom nezáleželo, mají-li být ranče prázdné či plné, avšak byl v tom háček.

Pokud je tam totiž nechám, budou mít právo požadovat mzdu. Toho jsem se obával. Byly známé i případy, že majitel čakry byl předvolán k soudu a obviněn z toho, že drží na svém hospodářství dělníky jako pracovní rezervu, a proto jim musel zaplatit, ačkoliv pracovali málo nebo vůbec.

Když tedy ti mí pracovníci za mnou přišli s žádostí o dovolení pobytu, moje obavy nebyly bezpředmětné. Prosili, že je ve městě čeká bída a hlad. To mě obměkčilo. Koneckonců práce bylo dost. Nějakou jsem jim vždy přidělil, aby měli na živobytí.

Jednou jsem všem rozdělil práci a odjel do města. Zrovna v době mé nepřítomnosti na čakru přijel lesník. Jeho revír byl větší než půlka Moravy. Cestou domů jsem se potkal s pocestným, který mi hlásil:

„Navštívil tě lesník a zjistil u tebe věci velmi nebezpečné. Potěš tě Pánbůh - jsi v pěkné kaši. Pokud ti mohu poradit tak seber zítra všechny dokumenty, navštiv ho v jeho kanceláři v Sáenz Pěni a hleď vše po dobrém urovnat, nebo jinak budeš platit pokutu, ba můžeš být i zavřen.“

To nepotěšilo.

Hned druhého dne jsem osedlal koně a vyrazil k městu nějak to celé u lesníka urovnat. Po vstupu do jeho kanceláře, po uctivém pozdravení, jsem se představil a připomněl mu, že včera v mé nepřítomnosti vykonal prohlídku na mé čakře, se kterou však moc spokojen nebyl. Proto jsem přišel, abych vše osvětlil.

„Těžko se ti bude obhajovat, co jsem včera zjistil. Kolem cihelné pece jsem viděl ohromnou hromadu nasekaného syrového dříví, na kraji lesa zase velkou hromadu nasekaných mladých stromů, a to zelených. Dovedeš si představit tu škodu? Nedaleko pak hořel ohromný suchý strom. No a potom jeden tvůj pracovník měl pokácené tři velké stromy a dělal z nich metrová polena, jako by les byl jeho. Dobře víš, že dokud nezaplatíš poslední splátku za čakru státu, nemáš na les žádné právo. Naopak musíš státu platit ty. Ukaž mi dokumenty!“

Věděl jsem, že krajan Chuděj za něco podobného zaplatil 5 000 pesos a ještě byl tři měsíce zavřen. Proto jsem musel nasadit veškerou znalost své bídne španělštiny, abych se z toho „vysekal.“

„Hleďte, pane lesní, zde mám potvrzení o zaplacení šedesáti tun dřeva, což činí 60 pesos. Další doklad mám o zaplacení palivového dříví na celý rok, což činí 12 pesos. Uznejte, že kdybych byl u těch dělníků, pak bych ten strom zapálil nedovolil, ale museli by jej skácet a dovézt domů jako pa-

livové dříví. Oni však si práci zjednodušili. Prostě jej zapálili a čekali, že jim spadne sám. Strom měl hodně bělu, proto se rozhořel až do koruny, a taky že byl vítr.“

„A co ty surové stromy?“

„To byla mýlka, dělníci měli sekat pouze suché stromy. Oni si to zase ulehčili, poněvadž surové byly měkčí.“

„Pravdou je, že to máš vše v pořádku, až na ty zelené stromy. Ty bych ti mohl prominout, když je to tvůj první přečin. Podruhé však dej dělníkům jasný rozkaz a dbej, aby byl správně vykonán!“

Pak mi lesník podal ruku.

V neděli k nám přijel pan Trávníček oplatit mi návštěvu. Doprovázela ho manželka a dcerka Máňa, pravá to krásovica. Líbila se mi, avšak nějaké naděje jsem si nedělal, neboť jsem si byl vědom toho, že na jednu dívku tu připadá více než dvacet chlapců. Pohostil jsem je čajem a nějakým zákuskem. Máňa ale inspirovala mou sestru Lidku, protože při příští besedě si do mě rýpla:

„Tak co, bráško, máš už nějakou tu nevěstu?“

„Na to jsi k nám přišla, aby sis ze mě dělala dobrý den? Vždyť víš, jak to zde chodí. Děvčata si mohou vybírat!“

„Poslechni, co kdybys napsal do Lužic Matylce Řihové, mojí kamarádce. Hezká je, dobrácká také, ba i věk má přiměřený, asi 25 let. Co na to říkáš?“

Velkou nadějí jsem neměl, ale řekl jsem si - zkusím to.

Kdybych napsal, že mám slušné hospodářství a že bude jeho spolumajitelkou, asi by neváhala. Jenže já ji napsal toto: „Milá Matylko, určité si na mě pamatuješ. Vždyť jsi k nám chodívala. Proto vyslechni moje přání: Nechtěla bys mě doprovázet v tomto slzavém údolí?“

Za tři měsíce přišla odpověď. Pisatelka mi vysvětlila, že už toho slzavého údolí zakusila více než dost. Co se jenom naplakala, když všecek majetek ztratili a zakusili ponížení. A že už nemá odvahu jinde plakat.

Matylka bohužel nepochopila, že jsem použil biblického přirovnání, v němž je lidský život pojmenován slzavým údolím. Byl jsem jako špatný diplomat, který použil nesprávných slov.

Věděl jsem, že dřív než postavím dům, musím vybudovat pořádnou studnu. Bez studny by nebylo hospodářství ani budoucího domu. Konečně i na stavbu bude potřeba spousta vody.

Povolal jsem tedy k hloubení studny souseda, protože se chlubil, že je studnař. Tomu se v Argentině říkalo „posero.“ Když jsem na něj volal, musel jsem se smát, neboť to slovo v našem jazyce ...

Kromě „posery“ jsem povolal ještě další dva dělníky.

Vykopali jsme studnu do hloubky asi šesti metrů. Tam jsem

zjistil, že je hlína dosti mokrá, že jsme už blízko pramene. Od hotové studny jsme potom táhli koryto pro napájení dobytka.

Na práci s dobytkem jsem měl tři pracovníky a jednoho k všelijaké výpomoci. Měl jsem dojem, že je docela hbitý, že mi může být užitečný.

Zpracovávali jsme například dřevo - klády argarobu. Jeho dřevo se kvalitou rovná evropskému buku. Kládu jsme museli osekát do hranolu, který otec jako vyučený tesař upravil najemno širočinou. Poté jsme ji s pomocníkem rozřízli velkou pilou na čtyři menší trámký. Ty potom otec zase uhladil širočinou a hoblíkem. Z těchto trámků se pak dělala futra pro dveře, byly i podkladem pro dřevěná okna. Někdy se také používaly k zastřešení. U této práce se můj pomocník, kterého jsem si velmi oblíbil, zvláště osvědčil.

Počasí bylo příznivé, bavlna zdárně rostla a zatím se na ní neobjevili žádní škůdci. Hleděli jsme vstříc budoucnosti s nadějí na dobrou koseč.

Jen jedna věc mě znepokojovala. Vloni Indiáni nepřišli, poněvadž byli informováni, že bavlny bude málo. Co kdyby tento rok nepřišli rovněž? Těžko bychom se bez nich obešli. Nebyli sice do práce tak hrr, ale to nám nevadilo, protože se platilo od kila - kolik navážíš, tolik budeš mít zaplacen. Nebyli to pracovníci vychytralí a zákešní, ale naopak spolehliví. Přišli vždy ve skupině, sjednali si smlouvu a tu dodrželi až do konce sklizně.

Našli se však tací hospodáři, kteří je přesto nechtěli, a říkali, že je s nimi obtíž. Já ale dovedl ocenit výhody, které plynuly z jejich práce.

Tento rok se mi zatím nehlásili, tak jsem navrhl svému švagrovi Františku Hornému, že je pojedeme opět vyhledat přímo do jejich domoviny. A vyslal jsem dělníka, aby k tomu činu objel a svolal i jiné sousedy. Nakonec přišel Vítek i Boček, jakož i Pepik s bratrem Lojzíkem.

Boček tvrdil, že tohoto roku jsou Indiáni zase mylně informováni, že koseč bavlny nebude, a proto se tady zatím neobjevili, a že půjdou do Salty na sklizeň cukrové třtiny.

Rozhodli jsme se tedy konat a ujednali si, že po Vánocích se za nimi vydáme. Byl jsem navržen za vůdce výpravy. Čekalo nás až 800 kilometrů bez vody ze studny, bez možnosti dočerpat si naftu, místy i bez sjízdné cesty. Mí spolucestující byli překvapeni. Kam nás to chceš zavést? Sálalo jim z očí. Málem z celého plánu sešlo.

Uklidnil jsem je a přesvědčil, že vím, co nás čeká, a vím, jak předejít těžkostem. Pojedeme do městečka Casteli, kde doplníme zásoby. Koupíme 200 litrů nafty, také chléb, ovoce, salám, ba i kousek masa na první den, kdy vyjedeme z města. Rovněž doplníme vodu. Kdyby nám došla, nabereme ji cestou v lagunách, jak to dělají Indiáni a pastevcí. Hospodáři z toho nadšení nebyli, ale nutnost jim velela, aby od cesty neustoupili.

Po Vánocích jsme tedy jednoho dne brzičko ráno vyjeli na dlouhou cestu. K tomu účelu jsme použili malý nákladáček

mého švagra. V Casteli jsme provedli všechny úkony, které jsem naplánoval a které byly nutné. Z města jsme pak vyjeli asi v deset hodin.

Zanedlouho se cesta před námi změnila v malou pěšinu, velkou akorát pro jednoho koně. Navrhl jsem, abychom zastavili a odpočinuli si někde ve stínu.

Dál jsme postupovali těžkým terénem. Trpěly pneumatiky, ale i motor. Neobyčejně se zahříval. Museli jsme dolévat vodu do chladiče. Oba demžony jsme brzy vyprázdnili. Když jsme pak večer přijeli k laguně, byli jsme nuceni použít vodu z ní k vaření i pití.

Potkali jsme také pastevece a dostalo se nám od nich pohostění. A taky chutného alkoholického nápoje. Nejprve nás podezírali, že jsme státní inspektoři vyslaní vládou zrevidovat stav jejich dobytka. Ale netrvalo dlouho a spřátelili jsme se. Strávili jsme u nich nějaký čas. Nakonec jsme dorazili do misie otců františkánů. Ležela na řece Bermejo.

Dva staří bratři, se kterými jsem se tam setkal před léty, už zemřeli. Místo nich tam teď působil mladý františkán, který nás vítal s upřímnou radostí, protože zase viděl hrstku civilizovaných lidí. Byl sem vyslán z města Rosario. To pokládám za nejkrásnější město Argentiny. V kraji, ve kterém leží, nejsou žádné hory. Pohled na hory bývá sice krásný, avšak život pod nimi bídný. Ještě z Evropy znám přísloví, které je až moc pravdivé: Začátek kamení - konec chleba.

Kolem Rosaria je nekonečná rovina s výbornou černou půdou. Jsou zde velké lány pšenice, kukuřice, brambor, vojtěšky, drobně kvetoucího lnu, ale taky vinohrady, sady pomerančů, jabloní, švestek, broskvoní, zkrátka je to kraj plný zemědělských plodin.

Když jsme se mladému bratrovi představili a řekli, že jsme z Československa, rozzářily se mu oči. Ličil nám, jak ho učil český misionář Jáchym Procházka, na kterého s velkou úctou vzpomínal. Měl jsem také tu čest ho poznat, když zavítal do Čaka.

Misionář chtěl, abychom se zúčastnili bohoslužby. Byla neděle, tak jsme rádi vyhověli. Na mši přicházeli polonazi Indiáni s dětmi i se psy a opět si sedali na cihlovou dlažbu. Přijížděli sem také pastevcí s velkými sombrery a se svými seňoritami. Tito si v kostele posedali do lavic a ukázali tak více kultury než Indiáni.

Po bohoslužbách jsme vyšli na prostranný dvůr. Stála tam škola a další správní budovy. Zub času na nich hodně zapracoval. Život misionáře tu určitě nebyl lehký. Žil v této podivuhodné směsici lidí sám. Nejbližší město bylo vzdáleno třicet kilometrů. Jmenovalo se El Pintado (Malebné), ale nebylo hodno svého názvu. Všeho všudy v něm byly čtyři pořádné domy: policejní stanice, škola, smírčí soud a jeden obchod. Tam jsme si doplnili zásoby a vyrazili severozápadním směrem s úmyslem dorazit k Indiánům ještě téhož dne. Podařilo se. Když jsme vjeli do indiánské vesničky, tlupa dětí na mě pokřikovala:

„Patron Esteban je zde!“

Za pokřikem dětí vycházeli další a další Indiáni, tentokrát starší, a mezi nimi se objevili i ti, které jsem znal. A taky náčelník Antonio.

Zprávu o dobrém stavu bavlny slyšeli rádi a rychle se rozhodli, že hned ráno vyrazí s námi. Dali jsme jim zálohu, aby si mohli nakoupit suchary, cukr, ovoce. Na práci se těšili.

Zpáteční cestu jsme zvládli za čtyři dny. Výprava za Indiány tak dopadla dobře a měla pro zdar sklizně klíčový význam.

Někteří Indiáni putovali k Vítkovi, jiní k Černákovi, asi třicet k Bočkoví a u mě zůstal počet asi sto dvaceti. Usedli do stínu velkých stromů a gagotali jako husy. Obdaroval jsem je potravou, ženy dostaly nějaké obnošené šaty. Po obdarování se odebraly připravit obydlí.

Na prostoru dvakrát dva metry upevnily čtyři větve, které při koncích svázaly. Pak přidaly větev vodorovnou a na to pak nakladly množství trávy - a dům byl hotov. I když nazývat toto domem byla velká troufalost. Stavba ale chránila uživatele před slunečními paprsky, ne už před deštěm.

Ženy postavily chatrě vedle chatrče, čímž vytvořily jednu řadu, jakoby půl ulice. V obydlí kromě kupy trávy nebylo nic, žádný nábytek. Ta tráva byla jejich přepychovým ložem. Byl jsem zvědav, jak se obejdou bez různého kuchyňského náčiní.

Jejich kuchařka si napůl klekla, napůl sedla, poodhnila svoji sukni a její stehno jí nahrazovalo stůl nebo valadlo. Na něj položila placku a pleskáním ji opracovala do požadovaného tvaru. Také při výrobě nití, když točila vřetenem, využívala k tomu svoje tělo. Truhle, skříně na šaty či poličky na potraviny - to indiánská žena vůbec neznala. Šaty měla jedny, ačkoli těch pár cárů se stěží mohlo nazývat lidským oděvem.

Před obydlím byla ještě vsazena do země a zaházena hlínou větve, na ní byly různě upevněny pytlíky s potravou, a to do výše asi dvou metrů. To proto, aby hladoví psi tam nemohli doskočit.

Kromě toho taky před každou chatrčí hořel věčný oheň. Muži si dokázali z hlíny vyrobit nádoby a nechávali ho vysušit u tohoto ohně. Po vysušení nacpali do nádoby suchý koňský trus, nádoby vložili do malé jámy a mímým ohněm ho vypálili. Nádoby takto vyráběli bez hrnčířského kruhu. Bylo sice neumělé, ale i tak to byl v jejich životě velký pokrok.

Uměli si hodně věcí ke své obživě najít v přírodě, a to lesní plody, listy, hlízy, kořeny, včely, ptactvo, ryby a všelijaké jiné zvířectvo. Když jim štěstí v lovu přálo, najedli se až k prasknutí. Naopak když se lov nepodařil, dovedli si utáhnout opasky. Závist či sobectví neznali.

Věděl jsem, že se je pokoušela získat různá náboženství, ale zůstávali věni své původní víře ve Velkého ducha, kterého uctívali zpěvem a tancem v noci, kdy měsíček byl v úplňku. I to jejich léčení nemocí vypadalo jako halekání doprovázené tancem, neboť věřili, že nemoc je zlý duch, kterého je třeba od nemocného odehnat. Lékaře ignorovali a říkali, že ti jsou pro nás, ne pro ně. Jejich nemocný měl pouze dvě možnosti: buď prohlásil, že se cítí lépe, nebo od toho ustavičného halekání musel umřít.

Přijel jsem pro maso k řezníkovi a ten mi navrhl, zda bychom se všichni v kolonii nespojili a nevytvořili spolek.

Mohlo to mít svoje výhody. Svolal jsem proto sousedy a požádal Viktora, aby jim vysvětlil, co má na mysli.

„Hleďte, sousedé, zapíšete se do spolku jako členové. Každý z vás odevzdá jeden kus hovězího dobytka. Já a můj pomocník dobytek porazíme, stáhneme z něj kůži a zbytek rozčtvrtíme. Dvě přední a dvě zadní čtvrtky se zváží, moje práce i práce pomocníka se uhradí prodejem kůže. Hlava i vnitřnosti se prodají zájemcům a vám zbude dobře připravené prvotřídní maso.“

Byli jsme nadšeni. Odpadla tím starost, komu a jak prodat jateční dobytek, jakož i odpadla starost s placením masa. Mnohem snadnější bylo chytit dobytek na pastvě, než sehnat sumu v ceně onoho dobytka. A taky byla výhoda, že když se dobytek nehodil na chov, hodil se na porážku. Díky nápadu řezníka Viktora vzniklo praktické společenství.

Dovětek k Indiánům:

Byl jsem svědkem toho, jak dva mladíci nesli na nosítkách mrtvou indiánskou ženu. Ruce i nohy měla svázané na způsob ulovené srny. Houkala se jim na sochoru a šaty jí při tom plandaly po zemi. Byl to svérázný pohřeb. Nehrála tam hudba, nezvonily zvony, ba ani zpěváci s knězem nezpívali. Dosud jsem nic podobného neviděl. Ale uznal jsem, že jiná kultura má i jiné obřady.

Měl jsem obavu, aby tato událost neměla pro mě následky. A nemýlil jsem se. Přišel za mnou Indián s tlumočnickem. Říkal, že umřela stařenka, proto se musí odstěhovat hodně daleko z tohoto místa, aby mu Zlý duch neuškodil ještě víc. Pokusil jsem se mu vysvětlit příčinu smrti. V případě stařenky to byla sešlost věkem.

Ani ne za týden přišel tentýž Indián s tím, že zemřelo malé dítě. To prý dokazuje, že Zlý duch se snaží stále škodit. I takdy jsem situaci zachránil svou výmluvností. Jakžtakž jsem ho uklidnil, a tak zůstal.

Za další týden však zemřela pětatřicetiletá žena. Tu jsem už byl se svým rozumem v koncích. Věděl jsem, že bych se nadarmo pokoušel Indiány zadržet. Už si chystali oslíky na cestu, zapalovali chatrče a pomalým husím pochodem se šinuli ven z mé čakry. S nimi odcházely i zálohy, které jsem některým vyplatil.

VOLÁNÍ DOMOVA

Nedaleko mé čakry se začal usídlvat nový soused. Jmenoval se Štěpán Pitra. Už jednou v naší kolonii zkoušel štěstí. Pak se ale přestěhoval do kolonie v Las Breñas a tam pro velké sucho neuspěl. Pak se odstěhoval do jiného kraje, kde ho pro změnu zničilo deštivé počasí. Až nakonec doputoval se svojí poměrně velkou rodinou do naší blízkosti.

Zjevil se ve dvoře. Chválil nám bavlnu, obdivoval dobytek, velkou studni a napajedlo. Neušly mu ani kusy připraveného stavebního dříví, jakož i velké hromady vypálených cihel. Usoudil, že plánují stavět nový dům.

„Vše se mi líbí, sousede, jenom jedna věc ne. Na tak velkém hospodářství chybí manželka, která by vám pomáhala a život zpříjemňovala.“

„Však mám matku, ta pomáhá, jak může,“ bránil jsem se nesměle.

„Pravda, matka je matka, ale není manželka,“ dotíral.

„Pane Pitro, přeci víte, jaká je tu situace: že v Čaku připadá nejmíň patnáct chlapců na jedno svobodné děvče, ta si mohou vybírat.“

„Sousedě, kdybyste nehledal velké bohatství, našel byste docela snadno dívku, která by se pro vás hodila.“

„Jak to myslíte, pane Pitro? Že si mám vzít ještě větší kus půdy, aby bylo ještě více práce?“

„Snažím se vám naznačit, že u mé sestry mají slušné děvče. Hodné, ba i hezké. Jenom bohatství u nich není. Proto jsem vám připomněl, že jestli nebudete hledat bohatství... A čekám, co mi odpovíte.“

„Co vám mohu odpovědět? Že je v Čaku těžké hledat si nevěstu a že nemám odvahu o ni požádat. Umřel bych hanbou, kdyby mě odmítla. Už několikrát jsem si plánoval oženit se, ale vždy to dopadlo neúspěšně. V mém rodném kraji by mě žádná neodmítla. Zde však opravdu nemám odvahu.“

„Přece nemůžete čekat, že ona přijde za vámi. Musíte ukázat vy, že o ni máte zájem.“

„Jestli doufáte, že bych byl u nich přijat a nebyl s hanbou vyhnán, zeptejte se jich. A možná bych se o to pokusil. Doma, když jsem volal dívku do tance, běžely i dvě. Tady se však sejde i sedmdesát chlapců na tři děvčata, z nichž jedna ještě netančí. Tak jakápak naděje. Kdybych byl doma, už dávno bych byl ženatý.“

„Tak dobře. Až se s nimi sejdu, povím jim o vás a přinesu odpověď.“

Soused odešel a já zůstal s rozvířenou myslí, jako když hodíte kámen do tichého rybníka.

Další dny jsem byl jak na trní a čekal s velkou netrpělivostí, jakou zprávu mi nový soused přinese. A dočkal jsem se. Přijel a sdělil mi:

„Včera jsem se ve městě setkal se švagrem a vyřídil mu vzkaz. Dostal jsem od něj slib, že jestli se vy budete líbit jí a ona vám, nebudou proti známosti nic namítat.“

Byla to zpráva více než příznivá. Naplánoval jsem si tudíž návštěvu u Pitrových příbuzných na příští neděli. Paní Pitrová mi slíbila doprovod.

Vyrazili jsme trochu později, až k večeru. Proto bylo nutno si pospíšet. Asi deset kilometrů se jelo lehce a rychle, potom jsme byli nuceni odbočit východním směrem, protože cesta byla zatopená vodou. Chtěli jsme se jí vyhnout, ale to se nám nepodařilo, protože na jedné čáře nás vrátil její majitel zpátky. A tak jsme se opět ocitli na té zatopené cestě. Auto nabralo rychlost a snažilo se dostat přes vodu. Bohužel, zůstali jsme třet pět metrů od kraje. Bylo nutné vlézt do vody, heverem auto zvednout, podložit dřevem, skočit k volantů a kousek po kousku se dostávat kupředu. Boj s blátem nás zdržel nejméně hodinu.

Bylo asi jedenáct hodin v noci, když jsme přijeli k domu. A podle všeho Saurovi už byli v posteli. Vjeli jsme na malý dvůr, ten reflektory pořádně osvětlily, avšak nikde nikdo. Za chvíli se ale objevil muž s puškou a volal:

„Kdo je? Budu střílet!“

„Nestřílejte, Jaroušku! To jsem já - švagrová!“

„To jsi ty, Marijanko? Nu, pojďte přece dál.“

Vešli jsme do malé, avšak čisté chaloupky. Paní Pitrová připomněla účel naší návštěvy. A řekla, že jsme zůstali třet v laguně. Poté začala hned diplomaticky jednat:

„Tak co, Rézinko, jak se máš? Pojď mně ukázat tvoju zahrádku.“

„Vždyť je venku tma, tetičko, nic tam neuvidíme.“

Pitrová se chtěla o samotě zeptat, jestli jí přichází vhod. A tak na to musela jít rovnou:

„Tak, Rézinko, líbí se ti?“

„Jo, líbí, tetičko.“

„Tak mu utrhni růžičku, to je projev sympatie.“

Děvče se mi taky líbilo, a tak jsem růžičku rád přijal. Moc jsme se bavit nemohli, protože domácí paní měla chřipku. Slíbil jsem tedy, že příští neděli přijedu zase na návštěvu.

Po návratu domů jsem růžičku pověsil na hřebík na stěně. Během týdne můj pohled často k ní zabloudil, a to s nadějí do budoucna. Jenže člověk se nemá na nic nějak zvlášť těšit, i když se to zdá být nadějně.

Pokračování příště.

Zlaté květy kapradí

Zříceniny hradu Děvičky, který je také nazýván: Dívčí hrady, se zdvihají na vápencové skále nad obcí Pavlov nedaleko města Mikulova na jižní Moravě v České republice. Býval to hrad zeměpanský. Z královských purkrabí jsou jménem známi pouze pan Štěpán z Medlova (1222–1223), pan Lipolt (1234–1235) a pan Crha (1241–1250).

Český král Jan Lucemburský daroval Děvičky roku 1334 panu Hartneidovi z Lichtensteina. V 16. století patřily uher-skému pánu Ladislavovi Kereczenymu. Po smrti jeho syna Kryštofa je prodal císař Maxmilián II. roku 1572 Adamovi z Dietrichsteina. Od té doby až do třicátých let 20. století zůstaly v držení rodu Dietrichsteinů. Hrad Děvičky na konci třicetileté války (roku 1645) pobořili Švédové. Od té doby leží v rozvalinách.

Pod Děvičkami, ve vsi Pavlov, žili kdysi dva bratři. Starší se jmenoval Ondřej, mladší Michal. Sloužili u sedláků jako pacholci. Byli pracovití a takoví lidé se neztratí, ať se ocitnou kdekoli. Zle jim nebylo. Najedli se dosyta, měli se kde vyspat, dostali i nějaký grošík na oblečení, obutí a na útratu. Jenom je mrzelo, že jim nezbývalo tolik, aby se mohli oblékat tak pěkně, jako stejně staří selští synkové.

Jednou po práci seděli s vesnickou chasou na trávníku pod návesní lipou. Byl teplý červnový večer. Mladí lidé zpívali, škádli se a prováděli všelijaké šprýmy. Všichni se těšili na brzké svatojánské ohně. Vyprávěli, jak to bylo v předvečer loňském svátku sv. Jana Křtitele, který se slaví každý rok dne 24. června. Jedna z dívek připomněla starou báj o kapradí, které prý tu noc rozkvétá zlatým květem. Kdo je poctivý, může si zlaté květy nasbírat a zbohatnout.

Ondřejovi, který velice toužil po tom, aby se měl lépe, bylo najednou, jakoby se mu rozsvítlo v hlavě. To musí zkusit! Cestou domů se o tom zmínil Michalovi. Navrhoval mu, aby se vypravili spolu. Sám by se toho neodvážil, byl velice bázlivý. Michal ho zprvu odbyl, že to všechno jsou jen babské povídačky, ale když ho Ondřej nepřestal vybízet, dal si ko-

nečně říci. Domluvili se, že půjdou před svátkem sv. Jana na Děvičky, kde bylo vždy tolik kapradí, jako by je tam někdo nasel.

Napřed se ovšem poradili se zkušenou babičkou kořenářkou. To aby věděli, jak na to. Ta jim pověděla, že s sebou musejí vzít svícenou křidu a bílý hedvábný šátek, vyšíváný neposkvěnou pannou. Křidou narýsují kolem sebe kruh, pod kapradí rozestřou šátek a nesmějí se pohnout z místa, dokud se ve vsi neozve první kuropění. Ani ohlížet se nesmějí. Jenom ať se stále modlí, poradila jim babička kořenářka.

Čas utíkal jako voda a než se nadáli, byla tu svatojánská noc. Na všech návrších planuly ohně a odevšad zazníval veselý výskot a zpěv. I Ondřej s Michalem se účastnili veselého nočního reje. K půlnoci se však tajně vytratil a pospíchali vzhůru k lesu. Když osaměli v nočním stínu, padla na Ondřeje bázeň. Že jsem s tím kdy začínal! Čert mi to napískal! Však je ještě čas. Zatahal Michala za rukáv a šeptal mu, že by se raději vrátil. „Vrat' se sám, když chceš!“ řekl mu bratr. „Ted' bych se měl vracet, když už jsme skoro na místě? Ne, já se o to pokusím! Bojiš-li se, obrať se a jdi domů!“

Ondřej se zastyděl a šli dále. Když míjeli tři zkamenělé dívky, vzrostla Ondřejova bázeň ještě více a prosil bratra znovu, aby se vrátili. Leč nepochodil ani ted'. A protože se sám jít bál, zůstal s Michalem. Došli na místo. Opsali kolem sebe kruh, rozprostřeli šátek a poklekli. Modlili se. Dlouho nic. Ale potom! Sotva ve vsi ponocný odtroubil půlnoční hodinu, náhle se setmělo a strhla se strašná bouře. Skučel víchř, šlehal blesky, burácel hrom, třásla se půda, stromy se ohýbaly až k zemi.

„Utečme!“ prosil zděšeně Ondřej. Ale Michal jen zavrtěl hlavou a modlil se dál. Vtom, ó hrůzo! Kolem křidou nakresleného kruhu se nahnula smečka čertů s ohnivými jazyky. Šklebili se na chasníky a výhružně proti nim šermovali vidlemi. To však nebylo všechno. Náhle se přihnul nový chumel pekelníků. Vlekli

s sebou bědujícího muže, postavili šibenici a ubožáka na ní věšeli. Ten se obrátil k mládencům, sepal ruce a prosil je o pomoc. Nařikal tak hrozně, že se oběma chlapcům ježily vlasy. Do toho běsnila bouře, až jim uši zaléhaly a srdce usedala děsem.

Děle už to Ondřej nevydržel. Vyskočil z kruhu a utíkal pryč jako divý. Ale běda! Všichni čerti utíkali za ním, i ten bědující oběšenec se v tu chvíli změnil v ďábla. Michal se ani nepohnul, jen se vroucně modlil. A hle! Bouře najednou pominula, na nebi se ukázaly hvězdy a před užaslým jinochem se něco prudce zalesklo. Kapradí bylo obaleno zlatým květem. Květy v pološeru svítily a padaly v chomáčcích do rozprostřeného šátku.

Michal si vzpomněl na radu babičky kořenářky a nevztáhnul po květech svojí žádostivou ruku. Teprve když se na východě objevily červánky a když se ve vsi ozvali kohouti povstal a pospíchal k šátku. Pane Bože na nebesích! Byla na něm úctyhodná hromádka ryzího zlata.

Svázal zlato do šátku, poděkoval Pánu Bohu a pospíchal domů. Vtom si vzpomněl na svého bratra. Bodlo ho u srdce, přidal do kroku. Přepadlo ho neblahé tušení a zkazilo mu předchozí radost. Když došel ke třem kamenným princeznám, ztrnul úzkostí a děsem. Pod skalami leželo hrozně zohavené tělo. Michal zaplakal nad bratrem Ondřejem a potom pospíchal do vsi pro pomoc lidí. Nešťastného Ondřeje snesli dolů a pohřbili na místním hřbitově.

Jenom statečnému a cílevědomému člověku štěstí přeje. Michal byl za svojí statečnost štědře odměněn. Zlata bylo tolik, že si za ně koupil velký statek a ještě mu hodně peněz zbylo. Žil potom v pokoji a bez starostí mnoho a mnoho let...

*S využitím knihy Karla Kalláby:
Pověsti hradů moravských a slezských
Připravil Jiří Kachlík, Česká republika*

**Foto na zadní straně:
Zřícenina hradu Děvičky
neboli Dívčích hradů**

